

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

11 Ekim 2012 Perşembe

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

11 Ekim 2012 Perşembe

---0---

K O N U

Sayfa

**Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin İncelenmesi Amacıyla Kurulan
Alt Komisyonun Raporlarının görüşülmesi**

1:28

İÇİNDEKİLER

	<u>İl</u>	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM		1:28
Önerge		1
Teklifler		1
Sinan Aydın AYGÜN	Ankara	2, 22
Murat YILDIRIM	Çorum	2:4, 6, 10, 11, 12, 26:27
Oya ERONAT	Diyarbakır	3, 7, 8, 13, 24:25
Mahmut TANAL	İstanbul	3:4, 7, 8, 9, 25:26
Malik Ecdar ÖZDEMİR	Sivas	4:9, 10:12, 17, 20, 21, 24:25
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	5, 7, 14:17
Hamza DAĞ	İzmir	6, 8, 9, 12
Levent GÖK	Ankara	8, 11, 12, 22:24
İhsan ŞENER	Ordu	10:11, 26
Melda ONUR	İstanbul	12, 20:21
Refik ERYILMAZ	Hatay	12:13
Gülşen ORHAN	Van	12
Mehmet METİNER	Adıyaman	12:13, 18:20
Cemal Yılmaz DEMİR	Samsun	13
Atila KAYA	İstanbul	17:18
Ahmet Salih DAL	Kilis	21:22

Açılma Saati: 10.40

Kapanma Saati: 13.00

BİRİNCİ OTURUM

11 Ekim 2012 Perşembe

Açılma Saati: 10.40

BAŞKAN: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP: Yusuf HALAÇOĞLU (Kayseri)

0

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekillerimiz, değerli üyeler; 24'üncü Dönem Üçüncü Yasama Yılı 14'üncü Toplantımızı açıyorum.

Çoğunluğumuz vardır. Öncelikle gündemi okuyacağım:

“Gündem:

1) Başkanlığın Sunuşları

2) **Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyonun Raporlarının**

Görüşülmesi.“

Bu üç adet rapor. Mardin Raporu, Şanlıurfa Raporu ve Silivri Raporu.

Gündeme geçmeden önce bir ortak önerge var, gruplarımızın imzalarıyla gelmiş.

“İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

11 Ekim 2012 tarihli Komisyon toplantı gündemine, alt komisyonlara üye seçimi yapmak amacıyla “Seçimler” gündem maddesinin eklenmesini arz ve teklif ederiz. 11.10.2012

Cemal Yılmaz Demir Yusuf Halaçoğlu Refik Eryılmaz

Samsun Kayseri Hatay.”

Öncelikle bu gündeme bir maddenin ilave edilmesiyle ilgili öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İsterseniz müzakerelere geçmeden önce bu “Seçimler” maddesini bir gerçekleştirelim. Burada yine iki tane teklif var.

“İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Sivas Milletvekili Sayın Malik Eder Özdemir'in Komisyonundan istifası nedeniyle, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde inceleme yapmak üzere kurulu bulunan Alt Komisyonunda boşalan üyelik için İstanbul Milletvekili Sayın Mahmut Tanal'ı arz ve teklif ederiz.

Refik Eryılmaz

Hatay”

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Hayırlı olsun.

Diğer 2'nci teklif:

“İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Türkiye'de bulunan mülteciler, sığınmacılar ve yasadışı göçmenlerin sorunlarını incelemek üzere kurulan Alt Komisyon'un beş olan üye sayısının yediye yükseltilmesini ve iki kadar üyelik için Adıyaman Milletvekili Sayın Mehmet Metiner ile Mersin Milletvekili Sayın Ertuğrul Kürkçü'yü arz ve teklif ederiz.

Ertuğrul Kürkçü Gülşen Orhan

Mersin Van”

Bu öneriyi de oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Hayırlı, uğurlu olsun.

Değerli arkadaşlar, şimdi 2'nci gündem maddemize geçiyoruz.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Sayın Başkanım, bir şey sorabilir miyim.

BAŞKAN – Buyurun Sinan Bey.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Bilmediğim için soruyorum, özür dilerim. Alt komisyondaki üyeleri, örneğin Sivas Cezaevine Alt Komisyon inceleme yapmak üzere gitti, biz de katılabilir miyiz o komisyona?

BAŞKAN – Şöyle söyleyeyim. Biz onayımızı tabii alt komisyondaki arkadaşlar için alıyoruz. Bunların oradaki masrafları, güvenliği vesaisi tamamen bir resmî heyet olarak kabul ediliyor, alınıyor ama zaman zaman diyelim ki işte Mardin'e gitmişiz, Mardin milletvekilimiz orada, o da katılıyor incelemelere veya Şanlıurfa'ya gitmişiz, Şanlıurfa milletvekilimiz var, o da katılıyor. Yani bu noktada çok sıkı bir uygulamamız yok.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Yani komisyon üyesi olarak katılamayız diye bir şey yok.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

Şimdi, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon Raporlarının görüşülmesine geçiyoruz.

Ben öncelikle sözü Alt Komisyon Başkanı Sayın Murat Yıldırım'a veriyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hangisiyle ilgili, tamamıyla mı?

BAŞKAN – Tamamıyla ilgili. Çünkü görüşmelerimiz tamamıyla ilgili yapalım, Mardin, Şanlıurfa ve Silivri olmak üzere hepsiyle ilgili kısa kısa bir değerlendirme yaparsanız.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla, sevgiyle hürmetle selamlıyorum.

Tabii yaptığımız incelemeler epey de bir zaman geçti, o zaman zarfı içerisinde raporlarımızı hazırladık ve raporlar içerisinde başta şunu öncelikle belirtiyim ki komisyon üyeleri olarak orada gördüklerimizi rapora naklettik, yani incelediklerimizi, gördüklerimizi. Burada siz de takdir edersiniz ki insan hakları olarak da siyasi düşüncemiz ne olursa olsun insan hakları olarak değerlendirdik ve bunun önceliğini de oradaki şartlara bakarak, yani kötü muamele var mı, işkence var mı, insan onur kırıcı davranışlar var mı veya oradaki idareden kaynaklanan sıkıntılar var mı, fizikî şartlarda kaynaklanan sıkıntılar var mı? Bunlar değerlendirilmeye alındı ama en çok üzerinde durulan da özellikle de Silivri Cezaevinde, hukuka dayalı olan, yargıya dayalı olan konular gündeme geldi, bunların tutukluluk sürelerinin uzun sürmesi genelde gündeme geldi. Tabii orada malum davalar var, Oda TV davası var, Ergenekon davası var, Balyoz davasında yargılananlar var. Birinci öncelikleri hep yargıyla ilgili, tutukluluk süreleriyle ilgili durumları gündeme getirdiler. Siz de takdir edersiniz ki buradaki milletvekillerinin ve Meclisteki üyelerin yargıyla olan konularda fikir beyan etmeleri veyahut da yargılanan konular üzerinde karar almaları, Anayasa'mız gereğince uygun olmadığı bilinmektedir.

Ama diğer tarafta mesela Mardin Cezaevinde çok fazla şekilde yoğunluğun olduğunu tespit ettik ve bunu da raporumuza işledik. Burada 60 kişinin kaldığı koşullar, bunun da doğru olmadığını belirtiyoruz çünkü orada bazı yerlerde tecrit edilirken burada da tecridin dışında daha fazla insanın kaldığı ve hatta orada birbirlerini etkiledikleri, orada bir nevi de eğer varsa terör örgütü olan kısımlar veya işte diğer suç işleyen örgütler de birbirlerini etkiledikleri, bunu da tespit ettik. Aslında bunun da doğru olmadığını raporumuzda belirttik. Bir an önce yoğun olan, fazla olan yerlerde yoğunluğun giderilmesi ve orada kalması gereken koşullarda veyahut da odalarda kaçır kişi kalması gerekiyorsa ona göre tedbir alınması gerektiğini raporumuzda ifade ettik.

Yine Mardin'de burada su sıkıntısının olduğunu tespit ettik ve belediyeyle gerekli görüşmeler yapıldı. Belediyenin problemi çözeceği yönünde taahhüdünü söyledi ve hatta idarenin daha çok mahkûmlarla içli dışlı olduğunu da Mardin Cezaevinde tespit ettik. Diğer tarafta Urfa Cezaevi maalesef bildiğiniz gibi orada çok acı bir olay yaşanmıştır. Buradaki o olayda Sayın Komisyon Başkanımız da gitti, beraber incelemelerde bulunuldu. Oradaki cezaevi idaresini, bu yakılan insanı, kendilerini raporda belirttik, yani yakılma veyahut da oradaki insanların ölmesine vesile olan nedenler, sebepler araştırıldı. Bunları da yargı zaten takip ediyor. Oradaki durumların tabii olaylar rapora geçmedi ama rapor içerisinde gelişme durumunda olan, yaptığımız çalışmalar buradaki giriş bölümlerinde de tespit edilmiştir. O devam ediyor. Oradaki bütün idarecilerin ifadeleri zaten yargı tarafından da alınmıştır. Biz de dinledik, burada idarenin belki o anda suçu olmayabilir ama geçmişteki idareyle oradaki mahkûmların arasındaki sıkıntıların yaşandığını da yan koşullarda bunu da tespit etmiş olduk. Şimdi, tabii cezaevleri biz istiyoruz ki hangi ırktan, dilden, dinden suçu ne olursa olsun işlediyse, eğer o da cezaevine girmişse ve cezaevinde insanca yaşayabilecek şartların oluşması devletin görevidir. Bizim de bunu inceleyip, tespit edip insanca yaşayabilecek şartları oluşturması gerekir. Bu şartlarda tabii bakıldığı zaman, zaman zaman aksamalar var. Bu aksamaların da giderilmesi gerekir. Bundan dolayı da zaten bu raporlar yazılıyor. Bu raporlar insan hakları olarak gerekli kurum veya kuruluşlara gönderilmek suretiyle de tedbir alınması önem arz ediyor ve geçmiş dönemde yazdığımız birçok raporda da önleyici tedbirler alınmıştır.

Cezaevlerinde ana dilde konuşma, telefon da serbest bırakılmıştır, hastaneler gidiş geliş daha kolay noktada sağlanmıştır ve orada ilk gittiğimiz cezaevlerindeki giriş çıkışlarda askeriyenin daha çok sıkı kontrolünün olduğunu, jandarmanın, bunların şu anda çok dile getirilmediğini görmek bize memnuniyet vermiştir. Burada tabii zaman zaman sohbet haklarında bazı yerlerde sıkıntı yaşandığı tespit edilmiştir. Bu sohbet haklarında da suçun nevine göre bir arada bulundurulmadığı yönünde idarenin söylemleri vardır. İnaniyoruz ki bundan sonra daha sık eğer cezaevleri incelenirse insan hakları ihlali daha çok azalacaktır. Fiziki olarak en çok yoğunluk da şikâyet edilmektedir. Bunun bir an önce çözülmesi gerektiği kanaatini taşıyorum.

Geneli üzerinde söyleyeceğim budur ama arkadaşların eğer tenkitleri varsa tabii ki onları... Dün -bu Silivri'yle ilgili özellikle- hiçbir şey yazılmadığı yönünde basına düşen konular vardır. Silivri'de tamamen oradaki yargıyla ilgilidir, yani yargıya müdahale olmamız da mümkün değildir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Murat Bey, biz teşekkür ederiz.

Sayın Oya Eronat, buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; evveli gün Diyarbakır'ın Şehitlik Lisesine ve Şırnak'ta sekiz okula PKK terör örgütü tarafından molotofkokteyli ve ses bombalarıyla saldırılar yapıldı. Bu saldırılarda öğretmen Gülay Binay, Yusuf Karataş ve bir öğrenci Necat Oruç yaralandı. Bu örgüt daha önce de molotofkokteyliyle Serap Eser'i yakmıştı ve yine molotofkokteyliyle çocuklara saldırılarına devam ediyor. Şimdi bizde bir deyim vardır "Alçalmanın sınırı yok." diye. Ben PKK terör örgütünün alçalmanın sınırını ve alçaklığın sınırını çizdiğine inanıyorum. Yaralı insanlara acil şifa diliyorum ve bu olayı, PKK terör örgütünü ve onları destekleyenleri buradan şiddetle kınıyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Günaydın değerli arkadaşlar. Geç geldiğim için sizden özür dilerim çünkü dün gece saat 01.00'e kadar mahalli idarelerle ilgili komisyonda toplantı devam etti, 01.00'de bittiği için kusura bakmayın, onun için geciktim, özür dilerim.

Şimdi, evet, değerli arkadaşlar raporu düzenlemişler. Teşekkür ederim. Aynı şekilde il ve ilçe insan hakları komisyonu raporlarını da aldım. Aşağı yukarı bire bir örtüşüyorlar. Şimdi, örtüşüyorlar ancak biz tabii burada sadece görevimiz bence raporları düzenleyip raflara koyup ve bir arşivde durması açısından düzenlemiyoruz. Bunu en azından yürütme organına, icra organına bunları mütemadiyen mesela ilçe insan hakları kurulunun, aynı şekilde il insan hakları kurulunun raporları da aynı eksikleri mütemadiyen düzenli bir vaziyete teslim ve tespit etmiş durumdadırlar. Şimdi, burada bizim en azından -madem sürekli bu şekilde eksikler vurgulanıyor- bu eksikliklerle ilgili bugüne kadar bununla ilgili düzeltmeyip yapmayan ilgililer hakkında işlem yapılmak üzere gayet rahat yasanın bize vermiş olduğu yetki var. O yetki açısından burada karar alınıp işlem yapılmasını talep ediyorum. Bu hususun karar altına alınmasını talep ediyorum.

İkincisi, Sayın Murat Bey, yargıyla olan ilişkide yargıyla değil, cezaevlerinin idaresiyle ilgili mesela şu sorun var. Diğer bölgeleri bilemiyorum, İstanbul'da yaşadığım için, İstanbul Milletvekili olduğum için orayı biliyorum, herkes kendi bölgesini bilebilir ancak. Cezaevi Silivri'de, duruşma İstanbul'da, duruşmaya gidiş geliş sabah ve akşam. Zaten sabahtan gidiliyor, akşam geri dönülüyor, orada bulunan tutuklulara öğle yemeği verilmiyor veya duruşma akşama kadar devam ediyor. Bunu mesela Diyarbakır'da yaşadım. Akşama kadar yemek verilmiyor veya verilen yemek, şeker hastası, tatlı veriliyor. Yani bu bir hak ihlali hakikaten. En azından tutuklu mahkûmiyet kararı verilinceye kadar masumdur. Her tutuklu suçlu işlemiştir çünkü orada hâlen masum durumda, yani hukukun genel ilkesi, karinesi bu. Suç da işlemiş olsa dahi gayriinsani muameleye yine tabi tutulmaması lazım. İnsani muamelelerden uzak durmamak lazım çünkü mevcut olan pozitif hukuk düzenlemelerinin tamamı bu şekilde. Bu şekilde olunca da mutlak suretle duruşmadan cezaevine götürülüş, getiriliş sırasında, bu taşınma esnasında, araçlarının yeterli, yetersizliği açısından ve yemek açısındaki hususlara da dikkat etmek lazım çünkü İstanbul'da bu şekilde öğle yemeklerini vermedikleri için ceza kanunundan dolayı bu pek fena muamele, eziyet suçunu oluşturuyor. Ceza Kanunu'nun 95 ve devamı uyarınca suç duyurusunda ben bizzat buldum. Hatta mahkeme heyeti "Ne yapalım? Bu konuda hakikaten bizim yapabilecek bir şeyimiz yok çünkü cezaevi idaresinin işeyi göndermesi lazım, işeyi biz burada temin edemeyiz." dediler. Yani böyle sorunlar da var değerli arkadaşlar. Bilgilerinize sunmak için ben bu konuyu dile getirmek istedim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Daha yeni öğrendik. Varsa...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, özür dilerim. "Varsa" derken bunu...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hayır, mutlaka vardır, yani şu anda öğrendik. O açıdan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bence bu tür yerlere gittiğimiz zaman, burada üst komisyon olarak gidildiği zaman ne soruların sorulması lazım, format anlamında bilgilerle birlikte eğer bu şekilde toplanıp karar altına alırsak daha amacına uygun bir hizmet yapmış oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Malik Bey, buyurun.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle beş yıldan bu tarafa görev yaptığım, gerçekten çok önem verdiğim bu komisyondan ayrılmış olmamdan dolayı üzüntü duyuyorum. Bu beş yıllık süreç içerisinde zaman zaman tartışmalarımız oldu.

BAŞKAN – Daha büyük bir göreve gittiğiniz için seviyoruz biz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sağ olun, çok teşekkürler.

Belki kırdığımız arkadaşlarımız varsa onlardan da özür diliyorum ama mümkün olduğu kadar bu beş yıllık süreçte ben dilim döndüğü kadar, aklımın erdiği kadar ve gidip gördüğümüz cezaevlerinde yaşananları kamuoyuna ve komisyona aktarmaya çalıştım. Amacım buydu. Hiç kimseyi incitmek, kırmak değildi.

Konuşmamın başında öncelikle bir kere şunu öğrenmek istiyorum Sayın Başkanım. Biraz önce de konuştuk. Tutanaklara geçmesi açısından söylüyorum. Bu üç raporda cezaevini inceleyen heyetin içerisindeyim ancak komisyondan istifa etmiş olduğum için raporlarda imzamin olmayacağı tarafınızdan da söylendi. O nedenle komisyonlarda imzamin olmayacağı, dolayısıyla bu komisyon raporlarına, hazırlanan bu raporlara katılmadığımı ifade etmek için söz aldım. Tekrar bir kere daha bana söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Yeni göreviniz hayırlı olsun diyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sağ olun, çok teşekkürler.

BAŞKAN – İdare amiri pozisyonuna göre artık konuşursunuz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Arkadaşlarımın da sabrına sığınarak bu konudaki ve en azından beş yıllık deneyim ve tecrübelerimizden sonra İnsan Hakları Komisyonunun ne yapması gerektiği konusunda düşüncelerimi son kez sizlerle paylaşmak istiyorum.

Sayın Başkanım, önce bu rapordan başlamak istiyorum. Bildiğiniz gibi, Silivri Cezaevinde -yine benim talebim üzerin- ilk incelemeyi 2009'da yapmıştık. O rapor elimde. 26 Şubat 2009 tarihinde Silivri Cezaevine gitmiştik. Murat Bey yine o komisyonumuzun başkanıydı. Herhâlde o komisyonda bugün burada olan başka milletvekili arkadaşlarımız yok ama Murat Bey'le biz birlikte gitmiştik. Şimdi, en basit şuradan başlamak istiyorum Sayın Başkanım. 2009'da hazırladığımız raporla bugün hazırlanan bu rapor arasındaki fark gerçekten kabul edilemeyecek düzeydedir. Murat Bey söyledi, dedi ki: "Biz cezaevlerinde gördüklerimizi rapor ettik." Şimdi, bu cezaevi ziyaretine giden milletvekili arkadaşlarımızın da vicdanına seslenerek, onların da oradaki gördüklerini, tespitlerini en azından tutanaklara geçmesi açısından herkesle paylaşmalarını istiyorum. Bu üç cezaevi için de geçerli. Silivri Cezaevinde 26 Şubat 2009'da gittiğimizde genel mekanlardaki kamera kayıtlarının insan yaşamının mahremiyetini dışladığı için yasal olmadığını, bu kamere kayıtlarının kaldırılması gerektiğini 2009'daki raporumuzda söylemişiz. Kabul edilen bu rapordan sonra o zaman Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürü Sayın Nizamettin Kalaman'la birlikte Sincan'daki L tipi cezaevine birlikte gittik ve bize söylenen şuydu. Yanlışsam Murat Bey düzeltsin. "Evet, burada bir haksızlık, bir yanlışlık var ama bu yanlışlık şuradan kaynaklandı. İlk önce proje aşamasında L tipi cezaevlerindeki yatak koşullarının aşağıda olması planlanmıştı. Bu kamera kayıtları da ona göre yerlere seçilmişti ancak yapım sırasında proje değişikliği oldu. Yatak katları, daha doğrusu banyo katları -affedersiniz- banyoların aşağıda olması, daha sonra proje değişikliğinde gerçekleştiği için böyle bir haksızlık var. Ya bu banyo kapılarının önüne paravan konsun ya da bu kamere kayıtları yeniden gözden geçirilsin diye ilgili genel müdürün de ifadesi vardı.

Şimdi, bugünkü düzenlenen raporda kamera kayıtlarının yasal olduğu ifade edilmekte. En azından bir kere aynı komisyonun iki raporu birbiriyle çelişiyor olması komisyonun inandırıcılığına şüphe düşürmektedir Sayın Başkanım.

İki, Sayın Başkanımız söyledi, aldığımız notlar var, Silivri Cezaevinde gördüğümüz insanlar var, başta Mustafa Balbay, Soner Yalçın, Oktay Yıldırım'ın birlikte kaldığı 1 no.lu koğuşa gitmişiz. Sedat Peker ve Oğuz Bulut'un kaldığı 1 no.lu cezaevindeki koğuşa birlikte gittik, Yalçın Küçük'ün bulunduğu 1 Nolu Ceza İnfaz Kurumuna gittik, eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ, Hürşit Tolon'un kaldıkları 5 no.lu koğuşa gittik, Zonguldak Milletvekilimiz Sayın Mehmet Haberal'ın bulunduğu koğuşa gittik, İstanbul

Milletvekili Engin Alan'ın kaldığı 4 Nolu Ceza İnfaz Kurumunda Engin Alan'ı ziyaret ettik, Müyesser Yıldız, şimdi serbest bırakıldı ama 8 no.lu cezaevinde; bunları ziyaret ettik.

Bu ziyaretlerde aldığımız notlar var, tespitlerimiz vardı Sayın Başkanım. Bir kere, bir, Mustafa Balbay'ın kaldığı koğuş aslında tecrit hücresi olarak tasarlanmış, beş hücrenin değiştirilmesi suretiyle 2011 yılında hücre hâline getirilmişti. Gerçekten diğer koğuşlardan farklı, bir insanın yaşayabileceği koşullardan çok uzak, o daracık koridorlarda bile milletvekillerinin ancak ayakta durabildiğimiz koğuşlardan bir tanesiydi. Mustafa Balbay, bu görüşmede, daha önce açık görüşmenin ayda bir defa bir gün yapıldığını söylemişti. Eskiden iki saatmiş, şimdi bir saate indirildiği söylendi.

Sayın Murat Yıldırım'a soruyorum: Mustafa Balbay ve Mehmet Haberal'ın koğuşunu birlikte ziyaret ettik. Sayın Başkanım, siz de o ziyarette var mıydınız bilmiyorum ama?

BAŞKAN – Nerede?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Silivri ziyareti mizde.

BAŞKAN - Yok, Silivri' de yoktum ben.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, bahsettiğim 2 milletvekili ve kaldığı koğuşlarda, burada notlarımız da var, Mehmet Haberal'ın koğuşunda heyet tarafından odalarda ve banyoda yapılan incelemelerde duvarlarda yer yer döküntü olduğu ve banyoda kırık ve kararmış fayansların bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu oradaki tutanaklarımızda var. Bu durumu Silivri cumhuriyet başsavcısına sorduğumda -bence çok kaba bir şekilde, heyetin de huzurunda, eğer oradaki milletvekillerinin- tutukluların bir şikâyeti varsa... Çünkü aynı zamanda, gidip gördüğümüz Sedat Peker' in koğuşu da gerçekten birinci sınıf konforda; boyasından, badanasından, temizliğinden tutun, birinci sınıf bir koğuştur. İki koğuş arasındaki fark çok açık bir şekilde görülüyordu. Bunu sorduk, "Biris Sedat Peker, kim olduğunu herkes biliyor, diğer 2 kişi de milletvekili. Aynı cezaevinde kalıyor ve koşulları çok farklı." dediğimizde başsavcı, "Koğuşlardaki temizlik bize ait değil, orada kalan tutuklu ve hükümlüler yapıyor. Bir kısım tutuklu temizliğe demek ki dikkat ediyor, bir kısmı dikkat etmiyor." denildiğinde herhâlde hepimizin sigortası atmıştı. Çünkü bu en azından oradaki insanlara karşı ikinci bir saygısızlıktı. Oysa koğuşlardaki fiziki koşullardan tutun, koğuşların standartlarına varıncaya kadar bir ayrımcılık söz konusuydu.

Sayın Başkan, şimdi, Mardin Cezaeviyle de ilgili bir şey söyleyeceğim, sonra genel değerlendirmemi izniniz olursa yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Mardin'e gittik. Mardin Cezaevi raporu bence Silivri'ye göre biraz daha detaylı, oranın koşullarını anlatmış. 480 kişilik kapasiteyle kurulan koğuş... Sonra, bilmeyen arkadaşlarımız için söylüyorum: Kapasite artırıldı derken tek kişilik ranza 2 kişiye, 2 kişilik ranzalar 3 kişiye çıkarılıyor; sözüm ona kapasite artırılmış oluyor. Bizim gittiğimizde, 480 kişilik koğuştaki 987 kişi kalıyordu Sayın Başkanım ve ilginç bir şey daha vardı. O koğuşları ziyaret ederken kadınlar koğuşuna gittik Sayın Başkanım. Milletvekili arkadaşlarımızın o günü bir kere daha hatırlamalarını rica ediyorum. 20 kişilik kalması gereken koğuştaki 67 kadın kalıyordu ve bunların bir kısmı Dicle Üniversitesinde öğrenci olan kız çocuklarıydı. İçlerinde yetmiş yaşın üstünde olan 5 tane kadın vardı sayın milletvekili. Milletvekilleri koğuşlarını ayrıca konuşacağım Sayın Başkanım.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Kadın milletvekili de oradaydı.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Evet, aynı koğuştaki kadın milletvekili miz vardı. Gerçekten insanlık dışı bir tablo vardı. Sıcakta 20 kişinin kalması gereken koğuştaki 67 kişi vardı. Bir şeyi daha tespit ettik: O yaşlı kadınlardan Cemile Yaşar, Türkçe bilmiyor. Bizim de çoğumuz Kürtçe bilmediğimiz için zaten ne bizim konuştuğumuzu o anlayabiliyordu ne de zaten onun konuşmaya takati yoktu. Bir sandalyeye oturtulmuş, sadece açlıyordu bu kadın.

Ve orada milletvekili arkadaşlarımızla şu vicdan muhasebesini yaptık: Hem 13 kız öğrenci için hem Cemile Yaşar için özel yetkili mahkeme savcısının iddianamesi neyle başlıyordu Sayın Başkanım? Yasa dışı terör örgütünün yöneticisi olmak. Ya, geçmişte doğuda köyler yakıldı, faili meçhul cinayetler işlendi. Bir taraftan vatandaş sanki devlet aracılığıyla zorla PKK'lı yaptırıldı. Geçmişte faili meçhul cinayetler vardı, şimdi de hukuk cinayeti, hukuk yoluyla cinayet işleniyor ve günahsız insanlar, belki yolu PKK'yla kesişmemiş insanlar ilk iddianameyle PKK'lı olarak addediliyor ve bence burada devletin PKK'yla mücadelesinde de zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum.

Sayın Başkan, çok fazla vaktinizi, sınırnızı, tahammülünüzü zorlamak istemiyorum ama işin özü şu: Sayın Başkan ta geçen dönemden bu tarafa ne yazık ki Komisyonun genel eğilimi de gittiğimiz cezaevlerinde hukuksuzluğu, adaletsizliği, adil yargılanan

yoksunluğunu ne zaman anlatmaya çalışsak hemen karşımıza biraz önce Sayın Murat Yıldırım'ın bir kere daha tekrarladığı gibi "Milletvekillerinin görüşülen davalar hakkında fikir beyan etme hakları yok." dedi. Ya bir kere en baştan...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Nasıl?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) - Not aldım, "Milletvekillerinin yargı konusunda fikir beyan etmelerini doğru bulmuyorum." dedin.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Anayasa söylüyor.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, o zaman soruyorum: Sayın Cumhurbaşkanı, iki defa Meclis açıldığında gelip söylüyor, ilgili bakanlar söylüyor; tutuklamanın bir cezaya dönüştüğü, uzun süre tutukluluğun doğru olmadığı, vicdanları kanattığını söyleyenler o zaman Anayasa'yı ihlal mi ediyorlar? Böyle bir anlayış olabilir mi arkadaşlar?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Lütfen yani, yüzümüze baka baka iftira etme ya.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, arkadaşım, senin aldığın not ve tutanakları birlikte bir daha okuyalım. Kaldı ki Murat Bey, bu sadece senin şu andaki beyanın değil. Beş yıldır bu komisyonda ben bir şey anlatmaya çalıştım.

Sayın Başkan, komisyonumuzun adı "İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu" hepimiz biliyoruz ki insan haklarının en temel, başında gelen hak yaşama hakkıdır. İkinci hak da özgürlük hakkıdır. Şimdi, Silivri'de tutuklu olan insanlar beş yıl... Tuncay Özkan dün beşinci yılını doldurdu. Hâlâ neyle suçlandıkları belli olmadan beş yıldan bu tarafa bu insanlar özgürlüklerinden yoksunlar. Biraz önce söyledim, Mardin Cezaevinde 13 kız öğrenci, bildiri dağıtırken yakalanan bu kız öğrenciler yasa dışı terör örgütünün yöneticisi iddiasıyla aylardır cezaevinde tutuluyorlar. İnsan Hakları Komisyonu olarak biz bu temel konuları konuşmayacağız da neyi konuşacağız?

Kaldı ki değerli arkadaşlar, Silivri'de görüştüğümüz tutuklular aynen şunu söylediler bize: "Kardeşim, buranın fiziki koşulları bizim için çok önemli değil, biz farklı cezaevlerinde de kaldık. Sıcak su yeterince akıyor olabilir, yemekler kötü çıkıyor olabilir ama aslı bizim burada anlatmak istediğimiz şey –bize söylenenleri söylüyorum- bizim savunma hakkımızın elimizden alınmış olması, beş yıldan bu tarafa burada tutuklu bulunuyor olmamız ve gerçekten işlemediğimiz, doğrudan tarafı olmadığımız bir iddianameyle burada tutuklu olmamızdır." dedi. Yine Silivri Cezaevinde görüştüğümüz eski Genelkurmay Başkanı -arkadaşlarımız buradalar Sayın Başkan, tutanaklara girsin diye söylüyorum- aynen şunu ifade etti milletvekili arkadaşlarımıza dönerek: "Arkadaşlar, ben 2002'de orgeneral oldum. 2009'a kadar da bu devleti Başbakanla, Cumhurbaşkanıyla beraber yönettik. Yani kuvvet komutanlığı yaptım bu ülkede, Genelkurmay Başkanlığı yaptım. Sonra nasıl olduysa bu iddianameyle... Ben bir taraftan Genelkurmay Başkanlığını yaparken, bu süreçte ayda bir defa, haftada bir defa Başbakanla görüşen insandım, ayda bir defa Cumhurbaşkanıyla görüşen insandım. Bu kadar göz önünde olmama rağmen eğer ben gündüz Genelkurmay Başkanlığı yapmışsam, gece de sözüm ona kurulmuş bir yasa dışı terör örgütünün yöneticiliğin yapmışsam bu devletin ayıbıdır, o zaman bu devleti kapatın gitsin." diyen infialli biz en azından bu raporda belirtmezsek bu rapor eksik ve noksan kalır Sayın Başkanım. İkinci şey: Silivri Cezaevinde ve diğer cezaevlerinde....

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Adamin söylediklerini mi yazacağız?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – İzin verir misiniz? Sayın Başkanım...

Şimdi, yazıp yazmamayı tartışıyoruz. Aynen oradaki söylenenleri yazmayabiliriz ama şunları yazmazsak kendimizi inkâr etmiş oluruz, bir. İki, oradaki görüştüğümüz tutuklulara karşı saygısızlık yaparız. Çünkü oradaki görüştüğümüz insanlar bize ne dediler? "Mahkemeye derdimizi anlatamıyoruz, savunma haklarımız elimizden alınıyor ama siz Türkiye Büyük Millet Meclisini temsilen geldiğiniz için dertlerimizi size anlatmak durumundayız." diyen insanları, koridorda yürürken bizi yakalayan insanları hep birlikte izledik. Onların infiallerini usulüne uygun bir şekilde bu rapora aksetmezsek hem kendimize hem onlara haksızlık yapmış oluruz.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Rapora itiraz edersek suç işlemiş oluruz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, bir dakika Hamzacığım; bir şey söyleyeceğim.

Sayın Başkanım, çoğu cezaevlerinde görüyoruz Silivri'de en önemli temel konulardan bir tanesi tecrit. Mustafa Balbay söyledi, bunu yazmayacak mıyız buraya? Diyor ki: "Koğuştaki kalan 3 kişiyi dışında hiç kimseyle görüşürülüyor. Telefon hakkımızı kullanmak için o hapislinenin -hapislinede yatanlar bilirler- uzun koridorunda yürürken bir başka tutukluya karşılaştığımızda kafamızla selamlaşmaya bile izin verilmiyor." Bu kadar katı tecridin uygulandığı cezaevinde biz tecridi anlatmayacak mıyız? İki, burada kalan tutuklu ve hükümlülerin bir kısmı gerçekten sağlık sorunlarıyla debeleniyorlar ve âdeta ölüme yatırılmış vaziyettedir Sayın Başkanım. Biz, bu rapordan önce Cumhuriyet Halk Partili milletvekili olarak çoğu tıp doktoru olan milletvekili olan arkadaşlarımızla bu cezaevini ziyarete gittik Sayın Başkanım, bunu komisyona vereceğim. Profesör Doktor Metin Lütfi Baydar, Aydın Milletvekili; Profesör

Aytuğ Atıcı, Mersin Milletvekili; Profesör Aytun Çıray, İzmir Milletvekili; Profesör Doktor Nurettin Demir, Muğla Milletvekili; Rıza Türmen eski İnsan Hakları Mahkemesi üyesi, İzmir Milletvekilimiz ve ben Malik Ecdar Özdemir, Sivas Milletvekili olarak Silivri Cezaevinin bu komisyonun ziyaretinden önce milletvekilleri olarak gittik. Bir rapor hazırladık. Sayın Başkan, bakın, burada görüştüğümüz Fatih Hilmioğlu, Ergin Saygun, Müyesser Yıldız, Çetin Doğan, Atilla Uğur, Mehmet Yoleri; samimiyetle söylüyorum bunlar orada ölüme yatırılmış vaziyetler. Eğer bu insanlardan bir tanesi, çünkü yeterince tıbbi yardım göremiyorlar, cezaevinde ölürlerse bunun sorumluluğu Adalet Bakanına aittir. Eğer bu raporda bahsedemiyorsak bunun günahı ve vebali de İnsan Hakları Komisyonu olarak bizim üzerimizde olacaktır.

Şimdi, Fatih Hilmioğlu, Sayın Başkan, Profesör Doktor, onkoloji profesörü. Ya, Silivri Cezaevine bundan önce gittiğimizde insanlar bizim karşımıza klasörlerle gelirlerdi ama o klasörlerin içerisinde savunmaları vardı, kendilerine yapılan haksız isnatları çürütmeye yönelik delilleri vardı, belgeleri vardı. Şimdi, son zamanlarda gittiğimizde insanlar yine klasörlerle geliyorlar Sayın Başkan ama o klasörlerin içerisinde sağlık raporları var. Bir onkoloji profesörü kanser hastası olduğunu ispat etmeye çalışıyor milletvekillerine. Ya, bundan daha ayıp, daha utanç verici bir şey olabilir mi? Hepimiz zaman zaman doktora gideriz, check-up yaptırırız, filmler çektiririz, MR çektiririz. Doktor raporu aynaya koyup bakarken hepimizin elimiz yüreğimizin üzerindedir, “İnşallah kötü bir şey yoktur, kötü bir şey söylemez.” diye. Ama bu profesör çıkardığı her evrakta... “Kardeşim, ben kanser hastasıyım ve tam teşekküllü bir hastanede tedavi görmek zorundayım.” diyen tutuklu bir eski rektör var. Bu insanları severiz ya da sevmeyiz. Örneğin KCK davasındaki yetmiş beş yaşındaki kadının -KCK davasının tarafında oluruz ya da olmayız hiç önemli değil- on sekiz yaşındaki 13 tane kız öğrencinin düşüncesini paylaşıyoruz ya da paylaşmayız ama bu insanların hukuk eliyle, adalet eliyle yaşam haklarını katledilmesine insan hakları olarak bizim izin vermememiz gerekiyor Sayın Başkanım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – E, salın o PKK’lı öğrencileri çıksın, bitsin Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Oya Hanım, şimdi, bakın, onların PKK’lı olup olmadığını...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Nereden bildin? Hâkim misin?

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Olmadığını nereden biliyorsun?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Biz de zaten onu söylüyoruz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sen ne karışyorsun?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Sen karışma.

BAŞKAN – Oya Hanım, Ertuğrul Bey...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Oya Hanım, şimdi, izin verirseniz...

Başkanım...

BAŞKAN – Toparlayalım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Toparlayacağım, dahasını söyleyeceğim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oya Hanım, mahkeme kararı yoksa bir şey diyemezsiniz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben bir şey demiyorum. “Olmadığını nereden biliyorsunuz?” diyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Oya Hanım...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oya Hanım, bunlar sizin başınıza gelirse...

BAŞKAN – Mahmut Bey...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Mahmut Bey, öğrencilerin suçlu-suçsuz olduğunu bilmiyoruz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Oya Hanım, ben bir şey söylemek istedim, bakın, dikkat edin, dedim ki: Hem bu öğrenciler hem bu yaşlı kadın hakkında savcının düzenlendiği iddianame; PKK terör örgütünün yöneticisi olmak. Ya ben altını çiziyorum.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ama öğrenciler çok...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir dakika ama. Ama yönetici olmak çok ciddi, ağır bir iddia. Eğer bir hukuk devletindeyseniz bunun ispat edilmesi gerekiyor ve bir şey söylüyorum: Yani bugün, özellikle özel yetkili mahkemelerde...

BAŞKAN – KCK mı, PKK mı dedin?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – KCK davasında tutuklu bunlar. Dahası var, isimlerini sayacağım size orada eğer vaktinizi...

BAŞKAN – “PKK” diye söyledin de onun için.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hayır efendim, KCK davasından söyledim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – O da aynıdır zaten.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Yani şimdi, bu mantıkla nereye gideceğiz yani? O aynı, bu aynı. Onlar suçlu, onlar PKK'lı, Silivri' dekiler vatan haini. E o zaman kime yaşama hakkı vereceğiz?

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ölenlerin yaşam hakkı ne oluyor?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Oya Hanım, İnsan Hakları Komisyonunda söylenebilir mi bu ya?

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ölenlerin insan hakkı ne oluyor?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Rica ediyorum, bir başkası, sokaktaki insan bunu söyleyebilir ama İnsan Hakları Komisyonu üyesi bir milletvekili tespiti yapılmadan, mahkeme kararı olmadan hiç kimseyi PKK'lı terör örgütü üyesi yapamaz.

İki, bir şey daha söylüyorum: Yani terör örgütüne yardım-yataklık etmenin cezası ayrı, broşür dağıtmanın cezası ayrı, izinsiz gösteri yapmak... Bunlar da suç belki, bunu biliyorum ama “yasa dışı terör örgütü üyesi” dediğin, “yöneticisi” dediğin zaman on sekiz yıldan, yirmi yıldan başlıyor. Allah'tan korkalım ya, böyle bir anlayış olabilir mi? İzinsiz gösteri yapmanın cezası varsa çeksin kardeşim.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Dosyayı biliyor musunuz? Dosyayı incelediniz mi?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Biliyorum. Arkadaşım, bak, bir izin verin.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Tamamen yanlış yorum yapıyorsunuz. Mahmut Bey de hukukçu. Eğer dosyayı incelememişseniz ne yönetici dersiniz ne üye dersiniz ne başka bir şey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hatibi dinleyebilir miyiz?

HAMZA DAĞ (İzmir) – Hatibi dinleyelim de Hatip de yüksek sesle bizi azarlar gibi konuşuyor, bize ithamla konuşuyor.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hayır, bakın...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Hayır, hukukçu olmadan bununla ilgili yorum yapıyor.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Aynen çünkü ne yazık ki...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Niye yorum yapıyor?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yorum yapmıyor.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi, arkadaşlar...

BAŞKAN – Malik Bey, toparlayalım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Tabii.

Ben hep söylüyorum...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Hayır, yorum yapmayın o konuda.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Hamza Bey, bir şey söyleyeyim. Ben hukukçu olmadığımı...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Bir buçuk yıldır yorum yapıyorsunuz bu konuda.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Tabii yapacağım, milletvekiliyim.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Bir tane dosya incelemediniz eminin.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bak, bir şey söyleyeceğim: Ben hukukçu değilim kardeşim. Bak, ben hukukçu değilim, sen hukukçusun ve ne yazık ki her seferinde söylüyorum, bu kötü düzen hepimizi hukukçu yaptı.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hamza, sakin ol.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Sakini ben.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sen hukukçusun sabırlı olman lazım.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Hukukçu inceler Mahmut Ağabey, dosyaya bakar. Dosyaya bakmadan bir buçuk yıldır aynı şeyi söylüyor Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Arkadaşım, eğer sen hukukçu olarak benim söylediğimi kavrayamıyorsan bu senin problemin. Ben diyorum ki...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Ben kavriyorum. Seninkini kavrayamıyorum bayağı aşağıda çünkü. Benim seviyeme ulaşmıyor senin söylediklerin.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ayıp ama. Bu güzel değil bak, çirkin ama. Bak, ben hiç kimseyi kırmak niyetinde değilim.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Siz söylüyorsunuz. “Kavrayamıyorsun.” diyorsunuz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Söylüyorum. Niye söylediğimi söyleyeceğim.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Siz aşağılıyorsunuz beni.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bak, bir kere daha söylüyorum, diyorum ki: Senin bildiğin, senin ezbere bildiğin yasalarımızda kabahatler vardır, kusurlar vardır, izinsiz gösterinin de bir cezası vardır, onu bilirim.

BAŞKAN – Malik Bey...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Broşür ve bildiri dağıtmanın da cezası da olabilir onu da anlarım ama yetmiş beş yaşında okuma-yazma bilmeyen bir kadını köyünden getirip “Sen, terör örgütünün yöneticisin.” dersin, bu vicdanla, izanla barışmaz, hukukla da barışmaz. Böyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Çünkü “yasa dışı terör örgütünün yöneticisi” demenin cezası başka, “PKK örgütü elemanına ekmek verdin, yardım-yataklık yaptın.” demek başka, bunu en iyi de senin bilmen gerekiyor, ben hukukçu değilim.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Bakın, bir örnek alarak yorum yapamazsınız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Karşılaşılan sorun anlatılıyor.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, kısaca ben şunu arz etmek istiyorum: Bu son konuşmamda hiçbir arkadaşımızın tahammülünü zorlamak istemiyorum ama ben de bir milletvekiliyim. Beş yıldır bu komisyonda görev yapan bir milletvekili olarak şunu söylüyorum: İnsan Hakları Komisyonu gerçekten kendisinden beklenen görevi ne yazık ki yapamıyor. Eğer biz bunları yani Genel Kurulda Cumhurbaşkanını iki defa söylediği şeyi, tutuklamanın giderek cezaya dönüştüğünü bu komisyon raporlarına yazamazsak kendimizi inkâr etmiş oluruz ya. Böyle bir şey olamaz. Şimdiye kadar yazamadık, belki bundan sonra bu komisyon buna dikkat eder diye bunları söylemek istiyorum, kimseyi zan altında bırakmak için söylemiyorum.

Dolayısıyla Sayın Başkanım, yani bir kere bu özel yetkili mahkemelerden artık en sonunda iktidar da rahatsız olmaya başladı. Özel yetkili mahkemeler gerçekten adalet dağıtmıyor, bir suikast silahı gibi çalışıyor. Döndü bu suikast silahı, zaman zaman sizleri de vurmaya başladığı için şimdi 2 tane özel yetkili mahkememiz oldu. Bir an önce, özel yetkili mahkemeler kanalıyla yaşanan bu hukuk katliamına, hem Mardin Cezaevinde hem Silivri Cezaevinde yaşanan bu katliama son verilmesi gerektiğine inanıyorum. Bunların bu komisyon raporumuzda yer almaması nedeniyle çok sığ... Hazırlayan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum ama iki yıl önceki komisyon raporu derinliğinde bile olmayan, içi boş bu komisyon raporuna eğer imza koyma şansım olsaydı şerh vereceğimi ifade ediyorum.

Bana fırsat verdiğiniz için hepimize tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz. Sağ olun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben, usul hakkında bir şey söyleyebilir miyim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Malik Bey, bu rapor düzenlendiği dönemde hâlen bu komisyonun resmî üyesi. Yani muhalefet şerhine imkân vermemek hukuka aykırı yani ancak yeni seçildiği görevden sonraki gözlem ve tespitlerle ilgili böyle bir şeyi engelleyebilirsiniz. Böyle bir şeyi engelleniz Sayın Malik Özdemir Bey’in görevinin ifasını engellemiş olursunuz. Bu hukuken kabul edilebilir bir durum değil. Lütfen, bu yasal hakkın, görevin ifa imkânının tanınmasını talep ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Ben bir açıklama yapayım değerli arkadaşlar: Şimdi, bizim kanunumuza göre Başkanlık Divanı üyesi olan arkadaşlarımız İnsan Hakları Komisyonunda yer alamıyorlar. İnsan Hakları Komisyonu böyle bir yer, herkes buraya giremiyor arkadaşlar biliyorsunuz. O bakımdan böyle bir engelleme var.

Şimdi, raporun yazıldığı ve müzakere edildiği tarihte Malik Bey Genel Kurulda seçilmiş ve göreve başlamıştı. Rapor müzakerelerle birlikte şekilleniyor. “İncelemeye katılmıştır.” diye zaten raporda yer aldı ama müzakereler sırasında burada olmadığı için ve şekillenme aşamasında, yazılma aşamasında yani hukuken katılmadığı için yoksa fiilen gelebilirdi, onu demek istiyoruz, el bette.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Haberim de oldu zaten. Ben sizin ikazınızdan sonra gelmedi m.

BAŞKAN – Tabii. Haberi de oldu, biz haber de verdik. Hukuken katılma imkânı olmadığı için böyle bir durumu, imkânı olmadı ama zaten kendisi de şu anda fikirlerini beyan etti, her zaman da komisyonumuza gelebilir, beyanda bulunabilir.

Teşekkür ediyoruz.

Sayın İhsan Şener...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinize hayırlı sabahlar diliyorum.

Malik Bey'e yeni görevinde başarılar diliyorum. Ancak birkaç şeyi söylemeden geçemeyeceğim. Görüştüğümüz rapor bizim ceza infaz kurumlarıyla ilgili raporlar. Burada İnsan Hakları Komisyonu olarak hem ulusal mevzuata hem de uluslararası standartlara uygun mahkûmiyet ve tutukluluk hâleri devam ediyor mu insanların, bunlarla ilgili standartları denetlemektir. Biraz önce Malik Bey, alışık olduğu şekliyle, yani... "Biz, Genelkurmay Başkanı olarak, Cumhurbaşkanlığı olarak, Başbakan olarak devleti yönettik." demiş eski Genelkurmay Başkanı. Hiçbir Genelkurmay Başkanının ya da askerinin ya da memurun devlet yönetmek gibi bir görevi yoktur.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben söylemedim, ifadesini söylüyorum.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yanlış bir ifade. Katılmadığın ifadeyi burada değerlendirebilir misin?

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Efendim?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yani katılıyorsun buna ki burada zikrediyorsun.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – İhsancığım, ben şeyi söyledim... Genelkurmay Başkanı diyor ki: "Görüşüyorduk."

İHSAN ŞENER (Ordu) – O öyle söyledi.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Neyse. Yani hayır şunu...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yok, yok. Tutanaklara bakabilirsiniz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – İhsan Bey, şunu söylüyor... Yani bu devleti beraber yönetmek değil midir? Diyor ki...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Asla, öyle bir şeyi kabul etmiyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ne yapıyor? Genelkurmay Başkanı devletin yöneticisi değil mi?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Genelkurmay Başkanı orduyu yönetir.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ordu devletin bir parçası değil mi?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yok, o sorumluluk değil. Kuvvetler ayrılığı prensibi vardır.

İki...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ya sonuçta diyor ki: "Biz göz önündeydik kardeşim. Basının önündeydik, Başbakanın önündeydik, Cumhurbaşkanını önündeydik. Bu devlet bunu görememiş mi?"

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Buna yargı karar verecek.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – "Devlet beni görmemiş mi?" diyor ya.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi, verilmiş bir karar yok, hüküm yok. Biz, "Şu suçu işlemiştir, su suçu işlememiştir, şöyle olmuştur." deme hakkına sahip değiliz. Ama Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na aykırı bir eylem ve işlem varsa o da zaten mahkemelerin, yine bir üst mahkemenin vereceği bir karardır. Dolayısıyla, Anayasa'nın 138'inci maddesine göre süren davalarla ilgili burada mahkemeyi etki altında bulunduracak nitelikte, etkileyecek nitelikte konuşmak uygun değil. Siz son defa bu işi yaptınız, inşallah, diğer arkadaşlar, bu sürüye, kervana katılmazlar.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Başkanım, eğer bu Anayasa ihlaliyse hepiniz yapın, öneriyorum size. Cumhurbaşkanlığı da yapıyor bak, Meclis kürsüsünden yapıyor.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi, bakınız devleti başındaki insan...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Tutuklu milletvekillerinden Cumhurbaşkanlığı da şikâyetçi.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi Malik Bey, ben şunu açıklıkla söyleyeyim: Raporları ben de inceledim, aksaklıklar çok açık kalıplilikle, özellikle Urfa Cezaevi ile ilgili de, Mardin Cezaevi ile ilgili de dile getirilmiş, Silivri'yle ilgili de dile getirilmiş. Kapasite fazlası... Doğru, bir sorundur. Burada da tespit edilmiş zaten. Dolayısıyla, burada bizim infaz kurumlarıyla ilgili eksiklikleri insan hakları bakımından dile getirmek en doğal hakkımızdır. Bunu da arkadaşlarımız gerçekten -üç raporu da titizlikle inceledim netice itibarıyla söylüyorum- bütün eksiklikler açık kalıplilikle dile getirilmiş. Bunların giderilmesi için de zannediyorum, değil mi Başkanım, bu raporlar icra organına gönderiliyor?

BAŞKAN – Bunlar burada kararlaştırıldıktan sonra Meclis Başkanlığımız vasıtasıyla Adalet Bakanlığına ve diğer ilgili kurumlara gönderiliyor.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Dolayısıyla, burada eksik kalan bir şey yok. Yani sadece biz bir fotoğraf çekip bırakmıyoruz. Bu fotoğrafın gereği için de icra makamlarına bu, neticede, gidiyor.

Malik Bey'e katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz. Bundan sonraki görevinde de başarılar diliyoruz.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir şey daha kaldı. Başkanım, İhsan Bey, alt komisyon Başkanımız olduğu için söylüyorum: Bir eksik raporumuz daha var; Uludere.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi, bakınız ben dün de arkadaşımıza söyledim, Levent Bey'e söyledim. Bu rapor her defa dercedilip hazırlanacağına yakın yeni tekliflerle geliyor CHP ve BDP.

LEVET GÖK (Ankara) – Nerede yeni tekliflerle geliyor? Ta başından yaptığımız teklifler yerine gelmedi.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yok, değil Levent Bey.

LEVET GÖK (Ankara) – Hangisi?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Son işte...

LEVET GÖK (Ankara) – Dört tane sorumuz var, o soruların cevabını vermediniz daha.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Önümüzdeki toplantıda bunları karara bağlayacağız ve inşallah raporun yazımına geçeceğiz.

LEVET GÖK (Ankara) – Bakalım, tabii, yani tatmin edici neler varmış. Göreceğiz onları, daha bir şey görmedik.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Seni tatmin etmek üzere rapor hazırlıyoruz.

LEVET GÖK (Ankara) – Biz kamuoyunu tatmin edeceğiz, hep beraber tatmin edeceğiz. Hep beraber kamuoyunu tatmin edeceğiz.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Dolayısıyla biz birlikte bu sorumluluğun altındayız Levent Bey.

LEVET GÖK (Ankara) – Kamuoyunun vicdanına ses vereceğiz İhsan Bey.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Dolayısıyla o rapor geldiğinde onu da tartışırız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, Şanlıurfa incelemelerine ben de katıldım. Orada milletvekili arkadaşlarımız da vardı hatta komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımız da vardı, hep birlikte güzel bir inceleme yaptık ve bu sonuç raporundaki sekiz maddeden çoğu aksaklıkları ifade eden cümleler vardı. Bakın yani Şanlıurfa raporuna baktığımızda Şöyle olmuştur, şu eksiklik vardır, şu yapılmalıdır vesaire öneriler vardır. Bu önerilerin hakikaten biz takipçisi oluyoruz ve Cezaevleri Alt Komisyonu cezaevlerinde birçok şeyin değiştirilmesine de sebebiyet vermiştir. Bugün Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda da var. Yani diyor ki... Anadilde konuşma imkânı bizim raporlarımızla sağlanmıştır. Tek tip elbise giyilemeyeceği konusundaki önerilerimiz yine bu komisyonun raporlarıyla... E, oradaki kamera kayıtlarının, işte, özel hayatı, efendim koruyacak şekilde olması gerektiği bu raporlarla tesis edilmiştir. Yine bakın, Mardin raporunda yani "Hiç zikredilmiyor." deniliyor ama 10'uncu maddeyi söyleyeyim Malik Bey...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – 9'uncu ve 10'uncu maddeler; ikisi de bununla ilgili.

BAŞKAN – 9'uncu ve 10'uncu maddeleri söyleyeyim: "Tutuklu bulunan öğrencilerin eğitim haklarını sürdürebilmeleri konusunda önlem alınması önem arz etmektedir." 10'uncu madde: "İleri yaştaki tutukluların yargılama sürecinin bir an önce sonuçlandırılmasının ve suçlu bulunmaları hâlinde cezalarının konumlarına uygun şartlarda infaz edilmesinin insan hakları açısından önemli bir husus olduğu düşünülmektedir."

Şimdi, şunu söyleyeyim bakın...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yapmamamız gerekeni yine burada yapmışız.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Burada aslında Komisyon suç işlemiş. Anayasa'ya müdahale etmişiz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Anayasa çok açık, Dilekçe Kanunu açık, bizim kanunumuz da açık. Yani biz eğer bu sınırların dışına çıkarsak, artık dosyaların içerisine girersek -şu anda 130 bin tutuklu mu var?- 130 bin tutuklu veya hükümlünün bir bir dosyasını tetkik etmek zorunda kalırız. Bu da bizim yani artık komisyonumuzun yapamayacağı bir iş hâline gelir ama cezaevlerindeki insan hakları ihlalleriyle ilgili bu komisyonun ne kadar duyarlı olduğu siz de biliyorsunuz. Gene İlerleme Raporu'nda cezaevlerinde sıkışıklık dışında bir sorun olmadığı noktasında bir ifade vardır. Yani sıkışıklığı hakikaten biz de kabul ediyoruz ama bu sadece Türkiye'nin bir sorunu değil. Belçika'ya, Hollanda'ya, Almanya'ya, dünyanın sorunudur bu sıkışıklık. Adalet Bakanlığı da bir perspektif burada sundu, dedi ki: "Bu sıkışıklığı önümüzdeki iki, üç yıl içerisinde azaltacağım." dedi. Cezaevi yapmak bir maharet değildir ama ihtiyaç olduğunda da yapmak durumundayız.

Ben, şimdi, sözü Sayın Refik Eryılmaz'a veriyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, bu saydığınız dünya ülkelerinin hangisinde 13 tane insan diri diri kendisini yakma noktasına kadar geldi bir cezaevinde? Yani gerçekten bunu söylediğiniz zaman, yani cezaevi koşulları tabii ki geçmişle kıyasladığımızda kaba muamele yok, ama işkence şekil değiştirmiş, yani buradaki arkadaşlara soruyorum...

BAŞKAN – İşte, eleştirmişiz bunu ama Malik Bey.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Bu tutanıklara geçti mi, “Kaba kuvvet yok.” dedi, kaç yıldır ilk defa doğru bir şey söyledi.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Söylüyorum canım. Ya, insaf arkadaşım, şimdi, Sayın Başkan kamerayla ilgili de...

(Gürültüler)

Bir dakika arkadaşlar...

Murat Bey burada, Kıbrıs'taki askerî cezaevine gittik, değil mi? Oradaki erlerin tepesinde bir ışık.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kıbrıs değil o.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Neredeydi o?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Gaziantep.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Gaziantep'teki askerî cezaevinde kamerayla yirmi dört saat...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ortak alan ile koğuşu da ayırt et Malik Bey.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Yani, gördün mü, oradaki kamera kayıtlarının bir insan hakkı ihlali olduğunu o cezaevinde söylüyoruz, Silivri'de söylemiyoruz.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Birisi ortak alanda, birisi yatak odasında. Yatak odasında elbette ki olmaması lazım.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Kaldı ki Sayın Başkan, bir şey daha var.

Dün Tuncay Özkan'ın kaldığı koğuştaki yangın çıkmış, ben gazetelerden okuyorum. Ya, şimdi, o kamera kayıtlarını savunurken şunu söylüyorlardı, buradaki tutuklu ve hükümlüler birbirine zarar vermesin. İki milletvekili birbirine zarar verir diye kamera koyuyorsun, adamın odası, koğuşunda yangın çıkıyor, yangın dedektörü yok, o kamerayla izleyen o yönetici niye zamanında müdahale etmiyor? Demek ki bu oradaki insanların can güvenliği, tedbir anlamında değil, gerçekten bu bir işkencedir, işkencenin yeni modelidir, yeni türüdür bu.

BAŞKAN – Sayın Eryılmaz, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, Melda Hanım İstanbul Milletvekilimiz, misafir olarak burada bulunuyor, bir kısa söz talebi var.

BAŞKAN – Tanıyorum Melda Hanımı, ama vakti varsa, biraz dengeli söz vermeye çalışıyorum, bakın, Ertuğrul Beyden itiraz var, “Niye bana söz sırası gelmedi.” falan diye, vaktiniz varsa biraz sizi misafir edelim.

MELDA ONUR (İstanbul) – Biraz daha kalabilirim.

BAŞKAN – Buyurun.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Tabii, bu raporla ilgili değil de ben bunun dışında birkaç şey söylemek istiyorum.

Şimdi, biliyorsunuz, 2 tane kameraman arkadaşımız Suriye'de tutuklu durumda. Bu arkadaşlarla ilgili ben birkaç gün önce Suriye'ye gittim ve bu arkadaşların durumunu araştırdım.

İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyeleri olarak, eğer biz inisiyatif alırsak, bu arkadaşlarımızın Türkiye'ye ailelerine sağ salim getirilmesine yardımcı olabiliriz diye düşünüyorum.

Bu kameraman arkadaşımız maalesef yanlış yapmış, tabii, kameraman olarak gitmiş ama RPG silahlarıyla da fotoğraf çekirmiş ve tabii, bu ele geçirilince de gözaltına alınmış.

Bu arkadaşlarımızın herhangi bir suçla karışmadığına ben de inanıyorum, ailelerin de bu konuda sürekli olarak bizden yardım istediğini de ifade etmek istiyorum. Melda Hanım da bu konuda bir ara bayağı bir ilgilendi, eğer İnsan Hakları Komisyonundan bir komisyon oluşturup bu gazeteci arkadaşlarımızın getirilmesine yardımcı olabilirsek, iyi bir iş yapmış oluruz diye düşünüyorum.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Bunun fotomontaj olmadığını biliyor muyuz?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Evet, fotomontaj değil.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Kendiniz gitmişken getirseydiniz, öyle bir imkân yok muydu?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Yok, öyle bir imkânım yok benim...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – İlla komisyona mı verecekler?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Komisyon gitsin demiyorum, Komisyonun bu konuda inisiyatif...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Öğrenmek için soruyorum, yani gitmişken bari getirseydiniz, anlamlı bir iş yapmış olurdunuz.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – O zaman bana vermediler, sen gidersen belki sana verirler.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Can güvencemi sağlıyorsunuz...

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Mehmet Bey, hiçbir güvencenizle ilgili bir sıkıntı olmaz, gidebilirsiniz, ben güvence veriyorum.

BAŞKAN – Ama Refik Bey, nasıl bir inisiyatif almalı Komisyon, şöyle, gitmeden beyanat mı yapalım ya da açıklama mı yapalım?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Hayır, şunu söylüyorum, Suriye'nin İstanbul Konsoloslugu hâlâ duruyor. Konsoloslukla bağlantıya girip 3-4 kişilik bir komisyon oluşturalım, her partiden bir arkadaşımız, başvurumuzu yapalım, bu konuda çözüme ulaşabileceğimizi düşünüyorum. Yani bu arkadaşları getirebileceğimize yönelik bir umudum var.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tutuklular mı orada?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Evet.

CEMAL YILMAZ DEMİR (Samsun) – Yani Refik Bey, bir tüyo mu aldınız?

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Evet, yani tüyo şu anlamda, ben görüştüm...

CEMAL YILMAZ DEMİR (Samsun) – Hayır, Dışişleri çok yoğun girişimler yaptı, netice alamadı da, böyle bir yöntem konusunda tüyo aldıysanız ona bir şey diyemem.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Evet, yani şöyle, Devlet Başkanıyla, benim haberim yok ama araştırma yapıldı ve onların orada olduğu tespit edildi.

BAŞKAN – Tamam, bunu değerlendirelim Refik Bey.

İkinci bir husus, şimdi, sürekli olarak Malik Ağabey ile Hamza Bey arasında hemen her toplantıda bir tartışma yaşanıyor. Şimdi, Malik Ağabey tabii hukukçu değil, Hamza Beyin de tepki göstermesini ben normal karşılıyorum, yani doğrudur, hepimiz hukukçuyuz, yargıya intikal etmiş olan bir davada bizim normal, sıradan bir vatandaş olarak, yani İnsan Hakları Komisyonu üyesi dahi olsak müdahale etme gibi bir şansımız yok.

Yalnız sıkıntı şurada: Şimdi, normal, doğal seyirinde izleyen yargılama süreçlerinde zaten bu tür tartışmaların olması bile abesle iştigaldir, fakat, maalesef, hemen hemen her gün bizim basında okuduğumuz bir şey var, iktidara muhalif olan bazı aydınların, işte, içinde gazetecilerin, içinde öğrencilerin, içinde belediye başkanı avukatların olduğu bir sürü vatandaşın cezaevinde yıllardır tutuklu olduğunu hepimiz çok biliyoruz. Gerek hukukumuzda gerekse bizim taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde uzun tutukluluk süresinin bir insan hakları ihlali olduğunu net olarak ortaya koyuyorlar, biz de İnsan Hakları Komisyonu olarak bu uzun tutuklulukla ilgili olarak bunların ortadan kaldırılması, bu şikâyetlerin ortadan kaldırılması noktasında acaba nasıl inisiyatif alabiliriz? En azından bu sorunun burada sor

gulanması ve tartışılması gerekir diye düşünüyorum.

Örneğin, bu uzun tutukluluk sürelerinin kısaltılmasıyla ilgili olarak, biz Komisyon olarak bir yasal düzenleme yapılması konusunda bir karar alıp Meclisten böyle bir talepte bulunamaz mıyız? Yani İnsan Hakları Komisyonunun böyle bir inisiyatif alması gerekmez mi diye düşünüyorum.

Örneğin, ben, hatırlarsanız yedi sekiz ay önce o Suriye'deki kampları ziyaret ettiğimizde, bu sığınmacıların kamplarını ziyaret ettiğimizde şöyle bir öneri getirmiştik. Dedim ki "Burada bir insanlık dramı yaşanıyor. Yani bir insanın hangi sebeple olursa olsun kendi evini, yurdunu bırakıp başka bir ülkeye gitmesi başlı başına bir insan hakları ihlaldir. Bu insan hakları ihlallerini ortadan kaldırma, buna çözüm üretme noktasında biz acaba inisiyatif alabilir miyiz? Bu konuda inisiyatif alamaz mıyız? Yani bir komisyon oluşturamaz mıyız? Gidip bu konuda bir görüşme yapamaz mıyız? Karşı çıktınız. O tarihte 2 bin kişi ölmüştü, şu anda 20 bin, 25 bin insan ölmüş ve biz, ciddi bir şekilde Türkiye olarak bundan etkilendik. 100 bine yakın mülteci şu anda sınırımızda. Bunlar gerçekten çadırlarda ne kadar ihtiyaçları karşılanırsa karşılanırsın, orada çocuklar var ve ciddi bir dram yaşanıyor.

Bence İnsan Hakları Komisyonu olarak, bizim, hani "Dış politikaya müdahale anlamında algılanır." filan dediniz, karşı çıktınız. Ben olaya bu açıdan bakmıyorum, bu soruna çözüm bulunması konusunda, bizim İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak bir inisiyatif almamız gerekir, bu konuda birtakım tespitleri yapıp Meclis gündemine getirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Malik Ağabeyin sürekli olarak o gündeme getirdiği devam eden yargılamalarla ilgili olarak, arkadaşların tepkisine ben bir noktada, tamam, katılıyorum, ama az önce de bahsettiğim gibi, gerçekten bütün, şu anda, yıllardır cezaevinde tutuklu olan vatandaşlarımızın görüşü ne olursa olsun bu uzun tutukluluktan dolayı yaşadığı mağduriyeti engelleme adına bizim bir inisiyatif almamız, bu konuda belki bir yasal düzenleme yapılması konusunda bir talepte bulunmamız ya da inisiyatif almamız gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkürler.

Sayın Ertuğrul Kürkcü.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Sayın Başkan, sevgili arkadaşlar; önce, tabii, şunu söyleyeceğim, bu üç raporla ilgili de eksik ve hatalı bulduğum yönler var. Gerçi bunları alt komisyon toplantısına katılabilme fırsatını bulmuş olsaydım giderebilir miydik, bilmiyorum, ancak aynı zamanda Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinde de bizim grubumuzun tek temsilcisi olduğum için, bu rapor görüşülürken orada olmak durumundaydım, bunu atladık.

Şimdi, o nedenle, “Madem diyeceğin vardı, niye o zaman demedin.” demeyin diye baştan söylüyorum, çünkü öyle denildiği oluyor.

Şimdi, ben sırayla gitmek istiyorum, Urfa, Mardin ve Silivri raporlarıyla ilgili. Şimdi, birincisi, Urfa E Tipi Kapalı Cezaevine, tabii, biz oradaki yangın ve 13 insanın hayatını kaybetmesi sonucunda gittik, programımıza alır mıydık olmasaydı bilmiyorum, ama giderken bildiğimiz bir şey var, aslında Türkiye'deki bütün cezaevlerinde, adına teknikleştirilerek “kapasite fazlası” denilen, aslında “üst üste yatma” dememiz gereken bir durum cezaevlerinin hakim manzarası. Burada da bunu göreceğimizi az çok tahmin edebildik.

Şimdi, bu tipteki şeye benziyor. İşte, “ex” deniyor, “öldü” demek yerine, burada da “üst üste yatma” yerine “kapasite fazlası” diyoruz, gerçek durum budur.

Şimdi, bunun sebepleri üzerinde raporumuzda durulabilir aslında, çünkü bütün izlediğimiz, cezaevlerinde gördüğümüz şey, tutuklu sayısının, hükümlü sayısının kat be kat üstünde olduğudur.

Türkiye'de hâlâ Adalet Bakanlığının burada da birtakım kapasite artırımına gitmesine rağmen, tutuklu, hükümlü oranları bakımından, yani istatistiklerde bazı tanım farklılıkları yaratmasına rağmen, açıktır ki Türkiye'de hükmen tutuklular ile tutukluların toplam sayısı hükümlülerin toplam sayısından daha fazladır.

Hâl böyle olduğu için bütün bu cezaevlerindeki mahpus sayısının fazlalığının gerisinde bir adli sebep olduğuna bizim işaret etmemiz gerekir. Biz şöyle bir şey değiliz sanıyorum, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun bir alt komisyonu olduğumuza göre, “Giderim, gittiğim cezaevindeki sayıları sayarım, gelirim.” değil, “Bütün bu sayıları bir bağlama yerleştiririm.” dememiz lazım.

Şimdi, geçen yıl Adalet Bakanlığı bütçesinin tartışılması sırasında ifade etme fırsatı bulmuştum, sayıları incelemiştim, son on yılda Türkiye nüfusu yüzde 4 arttı, cezaevi nüfusu yüzde 250 arttı. Bu orantısızlığın bir açıklaması olması gerekir.

Bu, toplumun gelişmesinin doğal seyriyle ceza sisteminin seyri arasında bir uyumsuzluk olduğunu, yani Türkiye'nin aslında daha gaddar bir ceza uygulamasına yönelmiş olduğu sonucunu verir bize. O nedenle, ben, bir kere raporlarımızda mutlaka bu kapasite fazlasının gerisinde yatan adli süreçlerle ilgili bir ifadenin bulunması gerektiğini söylemek istiyorum.

İkincisi, Urfa Cezaevine geldiğimiz zaman, Urfa Cezaevinin kapasitesi artırılmış, kapasite 600 deniliyor ama bu cezaevi 375 kişi için yapılmış ve biz gittiğimizde 1.057 kişi kalıyordu. Yani 3 katından fazla insan bu cezaevinde kalıyordu ve aslında bütün cezaevindeki trajedinin arkasında bu yatıyor ve ilk bu rakamları düzeltelim istiyorum.

İkincisi, ilk kendini yakma olayı da değil bu cezaevinde, çünkü Temmuz 2010'da Erkan Gümüştaş adlı bir mahkûm gene kendisini bu cezaevinde ateşe vermişti. Urfa Cezaevinde bir kendini ateşe verme hâli var ve bu hâl Urfa Cezaevindeki koşulların tahammül edilemezliğine dair bir gösterge sayılabilir.

18 kişinin barındığı koşu alanında gerçekleştiği 13 kişinin kendini yakması olayı, fakat hepimiz gittik orayı gördük, 3 metreye 3 metre, 2 kat, toplam 18 metrekare, kişi başına 1 metrekare düşecek şekilde 18 kişi kalıyor, oysa burası 3 kişi için yapılmıştır, 6 kişi bile değil buranın kapasitesi.

Şimdi, 18 kişinin burada, bu şekilde bir arada kalmasının zaten yeterli çıldırma sebebi olduğunu düşünebiliriz, yani insan sağlıklı düşünemezse aslında tamamen bu sebeplerden ötürü sağlıklı düşünemez.

İşte, yaz vaktiydi değil mi gittiğimizde, hepimiz o şartları yaşadık, cezaevi dışında bile tahammül edemediğimiz şeye kapılar kapatıldıktan sonra, 18 kişinin aslında 3 kişi için yapılmış bir alanda neler çekeceğini tahmin edebiliriz. Bunun belirtilmesinde fayda olurdu.

BAŞKAN – Belirtilmişti efendim.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Belirtildi ama, bunun sebepleri hakkında daha uzun boylu durmamız lazım, çünkü ben artık Türkiye'deki cezaevlerindeki sorunun cezaevinin kendisi olduğunu söyleyebilirim. Bizzat cezaevleri bir toplumsal sorun oluşturmaktadır, bu da cezalandırma sistemiyle beraber son derece ağır bir insan hakları ihlali oluşturmaktadır.

Şimdi, bizim açımızdan, bu tartışma açısından da ölen 13 mahkûmdan 10'unun tutuklu olduğunu hatırlatmak isterim, bu durumun vahameti çok daha iyi anlaşılacaktır.

Şimdi, rapor, cezaevindeki yangın sırasında cezaevi idaresinin işlerini usulüne uygun yaptığına dair güvenli bir tavır sergiliyor, ama siz de hatırlayacaksınız, hep beraber konuştuk yan koşullarla ve herkes bize söyledi ki "Aslında ilk müdahale için gereken hortumlar kısaydı, hortumların uzatılması o kadar çok zaman aldı ki biz hortumları devreye soktuğumuzda itfaiye gelmişti." dediler. Bu kritik zaman, cezaevinde yangın söndürme tertibatının eksikliği dolayısıyla boşa geçirilmiş oldu.

Cezaevi itfaiyesinin cezaevine intikalinin dumanlar görüldükten üç beş dakika sonra olduğu söylene de dumanların görülebilmesiyle yatakların yakılması arasında geçen süreyi bu kapsamıyor, bu arada zaten olan oldu, çünkü pencerelerden dumanlar çıkmaya başladığında büyük ölçüde ölümlerin önemli bölümü gerçekleşmişti.

Şimdi, raporun hem giriş hem sonuç bölümünde, bence, niye oraya konulduğunu bilmediğim, aramızda yeterince, hatta hiç tartışmadığımız ve aslında sonuçta geçersiz de olduğu raporun akıl yürütmesinden çıkan, bu yangının terör örgütü bağlantılı olabileceği ihtimali.

Şimdi, bunun için de kanıt olarak deniyor ki aynı zamanda başka cezaevlerinde de yangınlar çıkmış olması bu fikri doğrular mahiyettedir, fakat bununla ilgili hiçbir belge, bulgu, bilgi tanıklık elde edilememiştir. Eğer elde edilememişse burada ne yeri var bunun?

İkincisi, kanıt kabul edilen şey, diğer cezaevleri, Adana, Ceyhan, Osmaniye ve Gaziantep'teki kapalı cezaevlerinde isyanlar çıktı Şanlıurfa'yı takiben, Adana Kürkçüler'de çocuk koşusunda çıktı, Gaziantep H Tipi Cezaevinde siyasi tutukluların koşusunda çıktı, Osmaniye'de adli tutukluların koşusunda çıktı. Yani bu akıl yürütmeyi de doğrulamıyor bu belirtiler.

O yüzden, ben, bunun son derece zorlama bir yakıştırma olduğunu düşünüyorum, fakat bence rapor şöyle doğru bir şey yapıyor, aslında yangının niye çıkartıldığına dair gerçek bir bilgiye ulaşmadığımız için, bunun bilinemez kaldığını söylüyor, çeşitli olasılıklara işaret ediyor. Bence hâlâ bilinmiyor, fakat bunun bilinemeyişinin bir sorun olduğunu bizim not etmemiz gerekir, çünkü gittik, inceledik ve niye olduğunu anlamadan geldik. Yani biz İnsan Hakları Komisyonu olarak şundan oldu diyemiyoruz.

Bir başka sorun, bu cezaevindeki mesele nakillerle giderilmiş gözüküyor, oysa Yenişakran Cezaevinin, şimdi teklif ediyorum, cezaevleri alt komisyonumuz Yenişakran Cezaevini mutlaka bir görev çıkartmalıdır. Yenişakran Cezaevi açıldığı günden beri ağır şikâyetlerin konusudur Sayın Başkan.

BAŞKAN – İzmir mi?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Evet.

Size pek çok dilekçe oradan gönderdim. Urfa Cezaevindeki mahkûmların bir bölümü, Mardin Cezaevindeki mahkûmların da bir bölümü oraya sevk edildiler ve sonuçta Urfa Cezaevindeki bu yer sıkışıklığı cehenneminden, insanlar kendi memleketlerinden, evlerinden, barklarından uzaklaştırılarak, Türkiye'nin ta öteki ucuna ve bir yeni -nasıl söylesem- zindana gönderilerek sorun giderilmiş gibi gözükte, fakat yeni bir sorunumuz var nur topu gibi, Yenişakran sorunumuz var. Bu sorunun üstüne gitmemizi istiyorum.

Şimdi, raporda Şanlıurfa Valisinin açıklamalarına da yer verilmiş, dışarıda biriken mahkûm yakınlarına, sivil halka yönelik zor, orantısız kuvvet kullanılması konusunda. Ben, bir gün önce tesadüfen sizlerden, kuruldan ayrı olarak, Urfa'da da yapacak işlerim olduğu için Urfa'ya gitmişim, tesadüfen bütün bu olaylar olurken haberimiz oldu, ister istemez diğer Urfa Milletvekilimizle beraber cezaevinin önüne gittik.

Burada, ben, cezaevi yönetiminin olsun, valiliğin olsun ve cezaevinden sorumlu savcılığın olsun, son derece panikli, herhangi bir şekilde olayın kontrolünü elde tutamayacak kadar asabi hareketler yaptığını ve bütün bunların gereksiz zora ve şiddete yol açtığına tanıklık edebilirim.

Nitekim, aslında hepimiz cezaevinde görevli savcının hâllerine tanıklık ettiniz, ertesi gün bile kendisine gelememişti, hatta onu dinlemeden oradan ayrıldık, hatırlıyorsunuz. Ben demiyorum onu şikâyet edelim, buraya yazalım, fakat onlara dayanarak bir

değerlendirme yapmak yerine, mesela benim tanıklığıma başvurabilirsiniz, hakikaten orantısız bir güç kullanıldı. Ben zor girebilirdim kapıdan içeri gösterdiğim büyük feverana rağmen, ama sonuçta içeridekilere de bir faydamız olmadı, onu da söyleyeyim.

O nedenle, ben tabii ki aşağıda belirtilen talepler bölümüne katılıyorum, fakat şunu kaydetmek istiyorum, özellikle demokratik kitle örgütlerinin, tabip odalarının, halk sağlığından sorumlu kurumların bu cezaevi inceleme kurullarında aktif bir yer almasını, devlet memurlarından oluşturulan ve hepsi aslında ita amirlerine bağımlı olan kişilerden oluşacak cezaevi inceleme kurulu uygulamasına son verilmesini, bütün bu olayların önceden bilinebilmesi için çok önemli görüyorum, çünkü savsaklandıkça aslında, kötü şeyler iyi diye anlatıldıkça, halının altına süpürüldükçe sorunlar, insanlar yanmaya devam edecek, biz onların niye yandığını bir türlü bilemeyeceğiz.

Mardin E Tipi Cezaevindeki raporla ilgili olarak da şunu söylemek istiyorum. Bu cezaevinde de çok büyük çaplı transferler oldu, oradan da çok önemli sayıda insan Şakran Cezaevine ve başka cezaevlerine dağıtıldılar. Yani burada da cezaevinin kendisi, cezaevinde yatanlar ve onların yakınları için yeni bir sorun hâline geldi.

Elbette orada çok büyük bir sıkışıklık vardı ama, mahkûmlara fikirlerini sorduğunuzda orada kalmayı Şakran'a gitmeye tercih ediyorlardı, çünkü aileleri oradaydı, yakınları oradaydı, ne diyelim, kendileri için tanıdık bir habitatta kalıyorlardı, fakat şimdi oradan koparıldılar ve gittikleri her yerde son derece mutsuzlar.

Ve bu cezaevinde ortaya çıkan bir başka şey, çok fazla sayıda hastanın burada olduğudur. Malik Bey Silivri'deki olayı anlattı. Mesela burada, şu cezaevine giden inceleme kurulunun raporundan benim elde ettiğim, Mürşit Aslan, belden aşağısı tamamen felçli, Hüsamettin Ödünç, lösemi, Mesut Aslan, kemik kanseri, İsmet Çardak miyopati, boyun fıtığı, Ramazan Çetedir, omurilik darbesinden dolayı felç tehlikesiyle karşı karşıya, çene kemiği yok, ayak parmakları kesilmiş ve hepatit B tanısı konulmuş. İzzet Turan bel fıtığı, kemik erimesi, mide ülseri, böbrek rahatsızlığı, kronik bronşit, Sinan Hezel genetik cilt hastalığı vesaire.

Şimdi, bütün bu insanların bakılabileceği yerlere doğru aktarılmaları bizim için bir temel talep olmalıdır. Bütün bunlar, maalesef, raporumuzda içerilmiyor.

Şimdi, Silivri Cezaeviyle ilgili olarak, şunu söyleyebilirim. Arkadaşlarımız dediler ki işte, "Sürmekte olan davalarla ilgili görüş beyan edilmesin." Fakat ben diyorum ki bu sürmekte olan davalarla ilgili görüş beyanından daha başka bir şey.

Burada bizim gördüğümüz şey, bütün cezaevlerinde, ister Silivri'de yatan siyasiler ister Mardin'de yatan siyasiler, yani KCK ya da Ergenekon ya da Darbe, Balyoz sanıkları veya sıradan mahkûmlar açısından gördüğümüz şey, temelde tutukluluğun bir ceza, ön ceza hâline getirilmiş olmasıdır, cezaevlerindeki sorunun kaynağında bu yatmaktadır ve bu cezaevlerinde, hem kapasite fazlalığına hem de ister istemez içerideki mahkûmlar için ağır psikolojik baskılarla karşılaşma anlamına geliyor.

Bu cezaevindeki incelemelerimiz sırasında, Malik Beyin söylediği, raporda yer almayan ama olması gereken şey, hem Silivri Cezaevinden sorumlu Cumhuriyet Savcısının hem de onunla birlikte oradaki diğer kanun insanlarının, tutukluların haklarına karşı son derece hoyrat ve hak tanımaz bir tavra sahip olmalarıdır.

Bu talepler dile getirildiğinde, ihtiyaçlar ifade edildiğinde şu cevap alınmıştır Meclis heyeti olarak "Dilekçe verirler, bakarız, ister veririz ister vermeyiz."

Yani şimdi böyle bir muameleye bizim uğramış olmamız son derece ağırdır, kaldı ki bu tutuklu hakları bakımından tamamen duyarsızlık anlamına gelir.

Ve rapora yansıyan fiziki meseleler arasında su meselesi bütün cezaevlerinin ortak meselesidir. Ben anlayabiliyor değilim. Eğer bu bir tasarruf meselesi olacaksa, aslında cezaevlerinde en son tasarruf edilecek olan şeyin su olması gerekir, çünkü su hem cezaevinde tüketilen en ucuz şeydir hem de öbür taraftan ne kadar çok tüketilirse o kadar çok temizlik üretir, başka bir şey üretmez su. Ama madem burada bir kısıtlamaya gidiliyor, o zaman insanlara 400 metreküp müdür kişi başına, 5 kişinin kaldığı koğuşa 2 tonluk bir su deposu yapıldığı zaman, pekâlâ sorunlar giderilebilecekken, biz, bütün gördüğümüz koşullarda, hepimiz birlikte kaydettiğimiz manzara şudur: İnsanlar su bidonlarından, işte, yaşlı insanlar bükülmüş belleriyle suyu yukarıya kaldırmak, üzerlerine dökmek, bunu ihtiyaçları için oradan oraya aktarmakla uğraşmaktadırlar, çünkü güvenlik gerekçesiyle de başka bir düzenek kendilerine sağlanmamaktadır.

Ortak alanların kullanılması, ortak sohbet saatlerinin kullanılması her zaman göz ardı edilen bir haktır. İnsanlar esasen yalnızlığa ve çürümeye mahkûm edilmişlerdir, tıpkı yargılandıkları davalarında onların suçlu olup olmadıklarını bulmak ve yargılamak değil, onları rezil etmek, berbat etmek, bertaraf etmekten başka herhangi bir amaç taşımamasıyla ilgilidir.

Aslında bizim bütün raporlarımızın arkasındaki temel problem, özel yetkili ağır ceza mahkemeleri problemi, özel yetkili ağır ceza mahkemelerini ilga ettiğiniz gün, cezaevleri sorununun yarısını çözmüş olursunuz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, biz teşekkür ederiz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, son rakamları istettim Cezaevleri Genel Müdürlüğünden, cezaevlerinde ne kadar hükümlü, ne kadar hükmen tutuklu, ne kadar tutuklu, yani malik Beyin o ayrımını da gözeterek istettim.

Şimdi, 79.028 kişi hükümlü. Yani bunların cezaları kesinleşmiş. 13.800 kişi hükmen tutuklu, yani şu anda Yargıtayda aslında ceza almış, ama Yargıtay dosyası bekliyor, onun vereceği kararla beraber bozulacak veya kesinleşecek. “Hüküm özlü” diye geçiyor şu anda onlar artık, 32.461 kişi de tutuklu. Yani bu hükmen tutuklu ile tutukluyu toplayıp bir rakam kabul etsek dahi, artık yüzde 40’ların da aşığına düşmüş bir rakamla karşı karşıyayız.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ama gittiği bütün cezaevlerinde tutuklu hükümlüden fazlaydı Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ama şöyle, tabii, biz genele göre konuşuyoruz Ertuğrul Bey, yani muhtemelen bizim gittiği yerler biraz daha sorunlu yerler olabilir, doğru, ama şu rakam son Cezaevleri Genel Müdürlüğünden aldığım rakamdır, dolayısıyla, bu nereden kaynaklandı? Çünkü son çıkarılan kanunla birlikte -biliyorsunuz çabalar da var hakikaten tutukluluğun azaltılmasıyla alakalı- yaklaşık 20 bin civarında, sanırım tutuklu ve hükümlü -neyse işte, bilemiyorum sıfatını- tahliye oldular, oradan da bir rahatlama oldu diye düşünüyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkan, bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Evet.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Daha önce de konuştuk bunları.

Şimdi, mesela Sayın Adalet Bakanı da daha önceki konuşmalarında, Meclis konuşmalarında, bu hükmen tutukluları da tutuklu kabul ediyordu. Sonra dönüldü son üç ay, beş aydan bu tarafa, bu hükmen tutuklular sanki hükümlü gibi addedildi ve rakamlar, oranlar ona göre değiştirildi.

Gerçekten hükmen tutuklu, sonuçta, çünkü sizin de söylediğiniz gibi Yargıtayda davası bitmemiş, belki bozulacak, belki beraat edecek adam. Hüküm özlüleri hükümlü saymak doğru mu, doğru bir anlayış olabilir mi?

BAŞKAN – Şimdi şöyle: Bunları aslında ne hükümlünün paketini atmak lazım ne tutuklunun paketini atmak lazım. Bunları bence en doğrusu üçlü ayırmadır bakın. Benim mantığıma göre de bunları üçlü tasnif etmek lazım. Hemen olayı özetleyen tasnif budur. Hükümlü, hükümlü özlü ve tutuklu diye ayırmak lazım ki herkes anlayabilsin bu olayı. Hükümlüyü de alsak bunun içerisine yanlış tarif ediliyor, tutuklu olarak da kabul etsek gene yanlış tarif ediliyor. En iyisi üçlü tasnif diye düşünüyorum.

Atila Bey, buyurun.

ATİLA KAYA (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de arkadaşları saygıyla selamlıyorum. Malik Bey’e yeni görevinde başarılar diliyorum önce.

Tabii, bir şey oldu, biraz önce, Malik Bey eski Genelkurmay Başkanıyla ilgili Silivri’de bir hususu dile getirdi. “Beraber yönettik.” şeklinde bir ifade kullanıldı, biz de oradaydık. Genelkurmay Başkanı “Bu kadar önemli görevlerde bulundum, beraber görev yaptık.” diye bir ifade kullandı. “Bu nasıl bir devlet ki bu kadar stratejik konumlarda bulunmuş, Millî Güvenlik Kurulu toplantılarına katılabilen pozisyonda olan bir insanın aynı zamanda terör örgütü yöneticisi olduğunu teşhis edememiş. Böyle devlet olur mu?” diye bize bir soru sormuştu.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – “O zaman kapitalim bu devleti, gitsin.” diye ifadesi vardı.

ATİLA KAYA (İstanbul) – Evet.

Bunu ben Darbeleri Araştırma Komisyonunda önceki Genelkurmay Başkanına sordum “Bu hususla ilgili ne diyorsunuz?” diye. “Yargılama devam ediyor, onun için yorum yapamam.” diye bir cevap vermişti, bunu da antreprantez söyleyeyim.

Şimdi, benim de bu Cezaevleri Alt Komisyonunun bir üyesi olarak değerli arkadaşlar, şöyle bir teşhisim var: Ben Şanlıurfa ile Mardin’deki incelemelere katılmadım ama daha önce Konya E Tipi Cezaevine gitmiştik, bir de Silivri Cezaevindeki incelemelere katılma imkânım oldu. Aynı zamanda bireysel olarak da muhtelif ziyaretler vesilesiyle muhtelif cezaevlerinde yine bulunma imkânımız oldu.

Şimdi şöyle bir gözlemim var benim: İki tür cezaevi yapısıyla karşı karşıyayız biz. Bir: Bu Konya örneğinde olduğu gibi ya da Mardin, Şanlıurfa örneğinde olduğu gibi, gerçekten de kapasite artırımı adı altında, insanların üst üste olduğu, yerlerde yattığı, yani o

ranzaları bırakın insanların yerlerde -Konya' da gördük hep beraber- yattıkları ve neredeyse cezaevinin normal kapasitesinin 2, 3 katına çıktığı bir cezaevi durumuyla karşı karşıyayız. Cezaevlerinde yatan arkadaşlar bilirler, o müşahede koşulları vardır, cezaevine ilk gelen tutukluların ya da mahkûmların müşahede altına alındığı, oralar koşul hâline dönüştürülmüş. Dolayısıyla böyle bir durum var.

Bir de, Silivri örneğinde olduğu gibi -yine burada dile getirildi- gerçekten de tecrit esaslı, tecridi amaç edinen, yani koridorda yürürken bile başka bir tutukluyla ya da mahkûmla karşılaştığınızda selam vermenizin bile yasak olduğu, tamamen tecritle, hakikaten insanın hem psikolojik olarak hem fiziki olarak çürümeye götürebilecek bir yapıya sahip, bir anlayışa sahip bir cezaevi durumu var.

Yani iki şeyi var.

Şimdi, bir yönüyle bu şöyle bir ihtiyaçtan çıkmış olabilir, özellikle bu Silivri benzeri cezaevleri: Geçmişte cezaevlerinin muhtelif terör örgütleri için bir okulu hâline geldiği de bilinen bir gerçektir. Yani cezaevi idarelerinin cezaevinin içine hâkim olamadığı, ancak dış güvenliği sağlamakla iktifa edebildiği bir Türkiye durumu da vardı. Şimdi, yani bir aşırı uçtan, sanki, bana göre, başka bir aşırı uca savrulma durumuyla karşı karşıyayız. Bunun bir orta yolunun bulunması lazım. O da bana göre şudur: Şimdi, bu Silivri Cezaevi örneğindeki cezaevleri Batı'daki cezaevlerinden alınan örneklerle inşa edilmiş cezaevleri. Hâlbuki her insan bir kültürün içinde doğar ve yaşar. Bizim geleneklerimiz, bizim değer yargılarımız, bizim kültürümüz ve onun şekillendirdiği insan malzememizle, elbette ki doğal olarak, Batı toplumlarının insan malzemesi çok farklıdır. Dolayısıyla, mesela bizim daha dayanışmacı, paylaşımcı, bir arada olmayı daha çok seven bir yapımız var. Ben mesela Avrupa'ya ilk gittiğimde metroya ya da otobüse falan bindiğim zaman insanların, herkesin kendi hâlinde, en küçük bir gürültünün, konuşmanın olmadığı bir şeyle karşılaştığım zaman hakikaten şaşırmışım. Bizde, bindiğin zaman, her kafadan bir ses çıkıyor. Bu biraz da insanımızın yapısıyla ilgili. Dolayısıyla, yani bir tarafta insanları tika basa, üst üste bir cezaevi şeyi var, bir de tamamen her şeyden soyutlanmış... İşte gittik Mustafa Balbay'ı da gördük, Engin Alanları da vesaireyi de gördük hepsini. Dolayısıyla burada biz, Komisyon olarak, bizim bu toplumsal, kültürel değerlerimizi de esas almak suretiyle Adalet Bakanlığına bu tür tavsiyelerde bulunmalıyız. Bunlar dikkate alınarak, bu ölçüler dikkate alınarak cezaevleri bu şekilde nasıl dönüştürülebilir ya da yeni inşa edilecek cezaevleri bu ihtiyaçları karşılayabilecek ve bu sorunları giderebilecek tarzda nasıl oluşturulabilir, bu konuda bir şeyimizin olması lazım.

Mesela, 2 kişilik, 1 kişilik hücre şeklinde, orada beş senenin, on senenin, infaz şeyini de dikkate aldığımızda daha uzun sürelerin hakikaten geçirilmesi çok mümkün değil sağlıklı bir şekilde. Mesela 8 kişilik, 10 kişilik en azından... Havalandırmalarına bakıyoruz mesela, 8 adım, 10 adım uzunluğunda, 4-5 adım genişliğinde. Mesela hiç olmazsa, cezaevlerinde yatan arkadaşlar varsa bilirler, yani bir voleybol sahası büyüklüğünde bir havalandırması olsa hiç olmazsa orada... Gerçekten yani, bunlar çok önemli şeyler. Belki bir sene, altı ayda çok fazla şey yapmayabilir ama, uzun sürelerde insanları orada hem psikolojik olarak hem de birçok bakımdan çöküntüye uğratan bir fiziki yapıyla karşı karşıyayız. Dolayısıyla, burada, birçok iyileştirme anlamında ya da sorunlar anlamında tespitler var raporda ama esas itibarıyla biz cezaevlerinin bu mahiyeti üzerine yoğunlaşmalı ve hiçbir zaman istemeyiz cezaevlerinin yapılmasını ama hiç olmazsa yapılan cezaevlerinin bu anlayış çerçevesinde oluşturulması gerekir diye ben düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Metiner...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, bu cezaevlerinin fiziki koşullarıyla ilgili, oradaki insan haklarıyla ilgili her tür düzeltmelerin bir an önce yapılması gerektiği konusunda hepimiz hemfikiriz. Ben tam bu noktada Atila Bey'in söylediği bir şeyi çok önemsiyorum, yani Batı standartlarına uygun cezaevleri yapmak Türkiye'nin sosyolojisine uygun değil. Yani kendi ülkemizin koşullarına, kültürel, sosyolojik gerçekliğimize uygun cezaevi yapılması gerektiğine inanıyorum, bu tespiti çok anlamlı buluyorum.

Öte yandan, cezaevlerinde insani, fiziki, sıhhi açıdan sorunlar varsa, apaçık insan hakları ihlali varsa buna duyarsız kalmak zaten bu İnsan Hakları Komisyonunun varlık nedeniyle çelişir. Kime yapılırsa yapılsın, ne şekilde yapılırsa yapılsın bizim buna şiddetle ve hiddetle karşı çıkmamız lazım ve Adalet Bakanlığı yetkililerini bu konuda uyarmamız lazım. Yani burada iktidar partisi-muhalefet partisi ayrımı yapmanın, cezaevlerindeki fiilî durumu tespit ederken bunun iktidara yönelik bir eleştiriye kapı aralayacağını varsayarak ben arkadaşlarımızın böyle bir duyarlılıkla hareket ettiği kanaatinde değilim, zaten talepler de çok objektif bir biçimde dile getirilmiş. Ama ne kadar talep dile getirirseniz getirin hep bir şey eksik kalacaktır. Zaten muhalefet olarak da taleplerin doğruluğu üzerinden bir takdir belirtilirken mutlaka bir eksiğin de vurgulanması gerekiyor, muhalefet olmanın da gereği budur, bunu da bence anlayışla karşılamak gerekiyor.

Ben sadece burada yapılan birtakım değerlendirmelerle ilgili görüşlerimi aktarmak istiyorum. Bu yargısal işlemleri çok fazla fetişize ediyoruz gibime geliyor. Anayasa'da bir hüküm var: "Zinhar konuşmayacaksınız." Ne münasebet yani! Biz milletvekilleri her konuda konuşabiliriz. Biz konuştuğumuzda yargı karar değiştiriyorsa o yargısal işleme yazıklar olsun, o savcılara, yargıçlara yazıklar olsun diyorum. Tabii ki orada bir hukuksuzluk varsa, adaletsizlik varsa eleştireceğiz yani. Usule ilişkin de olsa eleştireceğiz, esasa ilişkin olsa da. Hukukçu olsak da eleştiririz, hukukçu olmasak da. Burada hukukçu arkadaşlarımız bağışlasınlar ama hukuki konular söz konusu olduğunda sadece ve yalnızca kendilerinin konuşması gerektiğine hükmeden bir anlayışa sahipler, ben bunu doğru görmüyorum. Yani "Hukukçu olanlar hukukla ilgili konuşsunlar..." Yok böyle bir şey, biz vatandaşız ve bu yargısal işlemlerden doğrudan etkileniyoruz, ya biz ya yakınlarımız ya bir şekilde ilişkide olduğumuz insanlar. O yüzden, ben bu uzun tutukluluk sürelerinin mutlaka düzeltilmesi gerektiğine inanıyorum. Eğer cezaevlerinde tutuklu, hükümlü olarak bulunan yurttaşlarımız varsa... Ertuğrul Bey'in de dediği gibi, su sıkıntısı olabilir mi ya? Hepimiz düşebiliriz yani. Burada tasarruf söz konusu olabilir mi? Bir cumhuriyet savcısı, orayı yönetmekle, idare etmekle yükümlü olan idari, bürokratik makamdaki insanlar orayı incelemeye gitmiş milletvekiline, saygıyla bağdaşmayan üslupla yanıtlar verebilirler mi? Bence bu konularda hepimizin hemfikir olması gerekiyor.

Ben bu konuda, yargıya müdahale anlamına gelebilecek söz ve davranışlardan kaçınılması gerektiği yargısına kendi adıma katılmıyorum. Yazılarımda da yazıyorum, katıldığım televizyon programlarında da eleştiriyorum. Anayasa Mahkemesi'nin kararlarını da geçmişte eleştirdik, Silivri tutuklularıyla ilgili yanlışlıklar varsa onları da eleştiririz, ama burada bir şeyin altını çizmememiz gerekiyor: Hukukun masumiyet karinesi hiç kimsenin peşinen suçsuz olduğu ve suçlu olduğu anlamına gelmez. Masumiyet karinesinin sadece lafzına bakarak "Fasa fisodur, oradaki yargılamaların hiçbir hükmü yoktur." biçiminde yorumlamak ne kadar doğru değilse, peşinen kâffeten, hepsini suçlu ilan etmek, Sayın Ecdar Bey'in de dediği gibi, vatan haini ilan etmek de doğru değil. Bu tür suçlamalar konusunda asıl duyarlı olmamız gerekir. Topyekûn bir dosyaya bakmadan, Hamza Arkadaşımızın dediği gibi, oradaki delillere bakmadan "Fasa fisodur, topyekûn siyasi bir davadır. AK PARTİ'nin yargıyı kısıp aldığı bir davadır." diye bakmak da hukuksal bir yaklaşım değildir, hukuka saygıyla bağdaşan bir yaklaşım değildir. Ama peşinen, oraya girmiş herkesi -KCK tutuklusunu olabilir, Ergenekon tutuklusunu olabilir- gözüne almanın, yargılanan herkesi "Zaten bunlar suçludurlar. PKK'nın yöneticisidirlər, vurun abalıya, bunlar darbe yapacaklardır, vurun abalıya..." Yani bence ayrıştırarak, hukukun diline uygun bir biçimde konuşmamız gerekiyor.

Bir şeyi daha söylemem gerekiyor bu konuda: Sayın Genelkurmay Başkanımızın tabii ki çok ilginç bir açıklaması olmuş, medyaya da yansıdı: "Biz devlette birlikte görev yaptık." Fakat burada şu var: Bu darbe planlamalarının başladığı tarih 2004. O tarihe doğru gittiğimizde şöyle bir Türkiye tablosu görüyoruz, yani Sayın Genelkurmay Başkanımızın lafına atfen değil: Ama ordu zaten devlettir. Dolayısıyla siz ordu içinde ne olup bittiğini bilseniz bile bir biçimde sigaya çekemezsiniz. Dolayısıyla "Ne yaptığımızı bilmiyorlar mıydı? Niye bizi derdest etmediler o tarihte?" diye söylemek hakikati tersyüz etmektir. Bilseniz kaç yazar yani! Ordunun yargıçlara bile nasıl bir briefing verdiğini, hepimizin gözleri önünde nasıl seçilmiş hükümeti alaşağı ettiğini görmedik mi? Hangi birimiz, ne yapabildik? Dolayısıyla, Genelkurmay Başkanımızın bir sözü bir yönüyle doğru, zahiren baktığınızda çok doğru, birlikte nasıl bunun farkına varmadılar? Ama şimdi "O zaman bu devleti kapatsınlar." diyor, çok doğru söylüyor. Bakınız o konuda katılıyorum, bu devletin defterini, ordunun devlet olduğu, askerî, sivil bürokrasinin devlet olduğu bir vesayet rejiminin devlet diye bize yutturulduğu bu devlet anlayışının defterini dürmek gerekiyor, bu konuda hemfikiriz. Ama yani "O tarihte yapıp ettiklerimizi bilmiyorlar mıydı? Niye o zaman bize müdahale etmediler?" diye bir bakış açısıyla kendini aklamaya, paklamaya çalışmanın da elle tutulur bir yanı yok. Biz İnsan Hakları Komisyonu üyeleri olarak da, demokrasiden yana olan herkes bu devletin defterinin, bu şekildeki bir devletin defterinin mutlaka düzeltilmesi gerektiğine de inanmalıyız. Bunu zaten kendi Harekat Dairesi Başkanı, askerî unvanları çok fazla bilen birisi değilim, bağışlayınız, yani yüzbaşı rütbesinin üstündekileri de pek tanımam ama korgeneral olduğu söylenen bir insan, sözgelimi İnternet Andıcı'ndan Sayın Genelkurmay Başkanının, bu ifadeyi veren Sayın Genelkurmay Başkanının ne kadar haberdar olduğunu da zaten mahkeme safahatında açıklamıştır. İnternet Andıcı sadece Genelkurmay Başkanı Sayın Başbuğ'un zamanında hazırlanmış bir andıç değildir, önceki dönemlerden gelen bir andıçtır ve görünen o ki eğer Harekat Dairesi Başkanı Korgeneralin itirafı doğruysa, Sayın Genelkurmay Başkanın da haberi vardır. Bu suçtur, İnternet Andıcı bir suçtur. Ordunun siyasete müdahalesidir, demokrasi ve hukuk adına zinhar kabul edilemeyecek bir suçtur ve bunun yargılanması gerekir. Başka suçları var mıdır, yok mudur onu bilemeyiz, buna yargı karar verir. Bir şeye yargının karar vermesi gerektiğini söylemek, yargıya müdahale anlamına gelebilecek her sözün önünü kapatmak biçiminde değerlendirilmemelidir. O zaman, yargıçlarımız, maşallah, yani siyasetçilere her konuda, her şeyi yapabiliyorlar ama biz yargıçlarımızın hiçbir işlemlerini söz ve davranışlarımızla tenkit edemeyeceğiz! Valla böyle bir siyaset anlayışına ben kendim karşıyım. Dolayısıyla bu yargısal işlemler konusundaki fetişist anlayışlara da karşıyım.

Bir önerim var: Lütfen şu Adıyaman Cezaevine de bir el atın. Ben kendim dolaştım, fiziki, insani ve sıhhi açıdan tez elden yıkılması gereken bir cezaevidir. Lütfen, Cezaevi Komisyonumuz Adıyaman Cezaevine el atsın. Bizim cezaevimizi yıkın. Yeni bir cezaevi mi yaparsınız...

Bir de şu: Aslolan cezaevlerinin olmamasıdır. Valla biz insanız ve insanın olduğu her yerde de suç işlenir yani. Suç işleyen insanların da cezaevlerine tıklılması gerekiyor. Cezaevlerinin insani koşullarda olması gerekiyor elbette, asgari insani koşullara sahip olması, ama cezaevlerini de beş yıldızlı Hilton gibi tasarlamak lazım. Dengeyi çok iyi korumak lazım, eleştiri getirirken de, öneri getirirken de dengeyi iyi korumamız gerekiyor. Bu Komisyon üyelerinin ne pahasına olursa olsun ayağını demokrasiden ve hukuktan kesmemeleri gerektiğine inanıyorum.

Ben bu Komisyon üyelerinin hazırlamış olduğu raporu önemsiyorum, kendilerine de teşekkür ediyorum.

Hepinize de saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Melda Onur...

MELDA ONUR (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Misafir olarak geldim, hukukçu da değilim ama bir süredir, belki takip ediyorsunuz, çağırıyorlar, gidiyoruz, ilgileniyoruz.

BAŞKAN – İnsan hakları aktivisti diye biliyoruz biz sizi.

MELDA ONUR (İstanbul) – “Aktivist” lafını çok sevmiyorum ama insan olarak birtakım konulara dokunuyoruz.

Raporu çok fazla inceleme imkânım olmadı. İçinde, anladığım kadarıyla, Silivri, Mardin ve Urfa var. Şimdi, tabii Silivri çok gündeme gelen bir yer olduğu için çok dikkati çekiyor, ünlüler yattığı için. Urfa da yangın çıktığı için. Ama bunlar tabii, hep birtakım olaylar olduktan sonra gidilen... Demin Ertuğrul Bey doğru bir şey söyledi “Acaba yangın çıkmasaydı gidecek miydik?” diye.

Dün bana bir alternatif rapor geldi, ben bunu sizinle paylaşmak istiyorum çünkü zaten bana bir ön yazıda “İnsan Hakları Komisyonu üyelerine lütfen iletin.” dediler; Tekirdağ Cezaevi.

Bu Komisyon ne kadar ilgilendi bilmiyorum. İlgilenmişse, cehaletimi mazur görün ama Tekirdağ da çok yakın... Yani eğer bu kıış da bir doğal gaz sıkıntısı yaşanır orada da benzeri bir facia yaşanır.

BAŞKAN – Melda Hanım, şöyle söyleyeyim, bakın: Biz olay oluyor da koşarak gidiyoruz diye değil. Bu Komisyon bir yıldan beri çok sayıda cezaevini ziyaret etti ve diyorlar ki: “Ne yapalım?” Daha fazla şikâyet nereden geliyor, öncelikle orası tercih ediliyor.

İki: “Hiç gidilmemiş bir cezaevi varsa daha önce oraya gidilsin.” deniyor.

Tekirdağ’a daha önce gidilmiş ama şikâyetler artmaya başladı. Bence de gündeme almakta fayda var Tekirdağ’ı.

MELDA ONUR (İstanbul) – Çok iyi olur.

BAŞKAN – Ama Tekirdağ’a daha önce gidilmişti, bir rapor tanzim edildi. 2009’da gidilmişti. Yoksa, biz olayların peşinde koşuyor değiliz bu konuda.

MELDA ONUR (İstanbul) – Anladım ama bir sürü yerden... Tahmin ediyorum ki hepinize bir sürü mektup geliyordu, mümkün değil, sadece bana geliyor olamaz. Ama en çok Tekirdağ’dan geliyor ve resmen çılgın çılgına geliyor. Baktığımızda Silivri, Urfa daha ağırlıklı, medyada, kamuoyunda görüyoruz.

Müsaadenizle ben şunu... Yani bu tip şeyler çok geliyor ama resmen bir broşür, dosya hazırlamış çocuklar, içinde karikatürlerle. Çoğaltılmışsa lütfen dağıtalım. Tecridi özellikle vurgulamışlar, tecridin ne olduğunu çok güzel anlatmış çocuklar.

Demir Atila Bey söyledi herhâlde. Burada bir nokta var, neler yasak? “Yolda karşılaştığımızda kucaklaşmak bile yasak.” gibi birtakım noktalara da değinmişler.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Kucaklaşmak değil, selamlaşmak bile yasak.

MELDA ONUR (İstanbul) – Selamlaşmak bile yasak. Bunlar tabii, sonuç olarak gerginliklere neden olabiliyor.

Bu cezaeviyle ilgili bir şey söyleyeyim: Bu raporu yazan, hazırlayan arkadaş şu şekilde gündeme gelmişti: Bir eldiven vakasıyla gündeme geldi Tekirdağ Cezaevinde. Doğal gaz kesintisi sırasında elleri soğuktan yanan bir arkadaş vardı, İlyas Argun. Ben bu arkadaşın teyzesini yolda gördüğümde durumdan haberdar olmuşum, çünkü yönetmeliğimizde ne yazık ki “eldiven” kelimesi unutulduğu için bu çocuğa haftalarca eldiven verilmemişti, elleri donma noktasına gelmişti. Ben konuyu Sayın Cemil Çiçek’e ilettim, olay gazeteye yansıdı derken, İlyas’ın odasının ısınsını düzelttiler, eldiven verdiler falan. Ama Tekirdağ da biliyorum ki her zaman için

bir doğal gaz sıkıntısı oluyor. Kış da geliyor. Ben Komisyon üyelerimizden, hakikaten Tekirdağ konusuna da bir ağırlık vermelerini istiyorum.

BAŞKAN – Ben genel müdürle bizzat görüştüm “Evet, öyle bir sıkıntı oldu, çözmeye çalışıyoruz.” dediler. Yeniden, bu toplantıdan sonra tekrar görüşeceğim. Yani öyle bir söz verilmişti bize. Takip ediyoruz.

İnanın, hakikaten, mesela bu tür, su kesilmiş falan, biz de tahammül edemiyoruz. Su kesilemez cezaevinde, kesilirse yarım saat kesilmesi lazım. İnanın su kesilmelerinden, elektrik yokmuş şu bu, onlara kadar arkadaşlarımız ilgileniyor. Bakın, burada 2 tane uzman var, sadece bu meselelerle ilgileniyor. Oradaki insanlarımızın da insanca yaşama haklarını teslim ediyoruz ve takipçisi oluyoruz.

MELDA ONUR (İstanbul) – Tabii. Sonuç olarak idam cezasını kaldırdık, orada öldürmeyeceğiz.

Son bir şey söyleyeyim. Bu gelen mektupları ihbar kabul edelim ne olur. Ben mümkün olduğu kadar onları dosyalıyorum. Gidip tespit etmek başka bir şey ama gelen mektupların satır aralarında çok önemli detaylar gizli.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Ahmet Bey...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Cezaevleri Alt Komisyonu üyesi olarak arkadaşların söylediği birçok şeye katılıyorum. Genelde karşılaştığımız sorunların birçoğu yoğunluktandır; su sıkıntısı var yoğunluktan oluyor, yiyecek sıkıntısı var yoğunluktan, lavabo ihtiyaç sıkıntısı yoğunluktan... Ama bunları, özellikle su sıkıntısını sadece yoğunluğa mal etmemek gerekir çünkü olmazsa olmaz bir şeydir. Bunların giderilmesi gerekir.

Şimdi, arkadaşların birçoğu mahkûmların, tutuklu veya hükümlülerin sıkıntılarına değindi de özellikle şununla da karşılaştık: Ceza infaz memurlarının da çok ciddi sıkıntıları vardı. Yani onlar, bazı illerde cezaevi ilden çok uzakta, ulaşım sıkıntısı yaşıyorlar, kimisi güvenlik sıkıntısı yaşıyor, kimileri özlük haklarıyla ilgili ciddi sıkıntıların olduğunu söylüyor.

Yine buna bağlı olarak da mesela cezaevlerinin bulunduğu bölge ve cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların suçlarına göre farklılık da arz ediyor. Yani bir Osmaniye Cezaevine gittiğimizde Osmaniye Cezaevindeki KCK veya Hizbullah tutuklularının idareden çok rahatlıkla şikâyetçi olduklarını gördük. Ama bir Mardin Cezaevinde KCK veya PKK'dan yatan hükümlü ve tutuklular idareden hiç şikâyetçi olmadılar. Niye şikâyetçi olmadılar? Çünkü her istediklerini alabildiklerini gördük biz orada. Mesela o ortak alanda 80 kişi kalıyor. 80 kişi ortak alanda beraber sohbet ediyor ve hasbelkader tutuklular içerisinde suçsuz bir kişi varsa altı ay yattıktan sonra o suçsuz kişinin bir örgüt elemanı olarak çıkmaması mümkün değildir.

BAŞKAN – Eğitim kampı gibi.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Eğitim kampı gibi. Dolayısıyla, o suç niteliğine baktığımızda Mardin gibi, Urfa gibi cezaevlerinde idarecilerde pek şikâyet yok, onlarda bir sıkıntı yok ama bir Silivri'de, bir Osmaniye'de tabii oradaki güvenlik daha üst düzeyde olduğu için...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – 67 kişinin kaldığı koğu su biliyorsun. Diyorlar ki: “Tuvalette sıraya giriyoruz, en sonda girenle en başta giren tekrar tuvaletin önünde...” 67 kişi var ve tuvalet...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Fiziki şartları söylemiyorum ama.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – “Şikâyetçi değiller.” diyorsun. Nasıl olmaz?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Fiziki şartları demiyorum, idareden olan şikâyetleri söylüyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – İdarenin görevi değil mi, 67 kişi tıkmışsın oraya, bir tane tuvalet var.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Hayır, yani orada tuvalet yoksa idare tutup da ne yapabilir? İdareciden olan sıkıntıları söylüyorum ben. Fiziki şartlardan sıkıntı vardı, evet.

Ayrıca, çok önemli bir husus da, mesela ben Kilis Cezaevinden biliyorum, nakil araçları hâlen bazı cezaevlerinde çok eski. Geçen, Kilis'ten İstanbul'a bir tutuklu mahkemeye götürülüyor, tam yirmi dört saat sürüyor. Normalde on üç saatte otobüs gidiyor. Yirmi dört saatte İstanbul'a varılır mı? Bu da insan haklarını çok ilgilendiren bir konu.

Yine, bizim raporun dışında bir şey söylemek istiyorum. Hüküm giymiş birçok mahkûm açık cezaevine gitmeye hak kazanmış, fakat dosyası Yargıtayda olduğu için açık cezaevine gidemiyor. Hatta, mahkemenin verdiği cezayı bitirmiş, ama dosyası Yargıtayda olduğu için salıvermiyorlar. Bu tür konuları da ben artı olarak söylüyorum, bizim raporda yok.

Bu ceza infaz ve koruma memurlarının durumu mutlaka -raporumuzda da var zaten, onu ben gördüm- incelenmesi gereken bir konudur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Levent Bey...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkanım, şimdi ben yine bir sitemle başlayacağım ama yasal dayanağı olmayan bir şeyi de söylemiyorum.

Geçtiğimiz hafta içerisinde beni birkaç basın mensubu aradı “Canlı yayınımıza çıkar mısınız ya da bu konudaki görüşünüzü alabilir miyiz?” diye. “Konu nedir?” dedim. “Medis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun cezaevleri raporları açıklandı, bu konuda muhtelif görüşler var raporda. Bunlarla ilgili sizin görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz.” dediler. Bu, geçtiğimiz hafta olan bir konuşma.

Bildiğiniz gibi, bu raporlar bizim İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerine pazartesi günü, gündemle beraber geldi.

BAŞKAN – Ne zaman geldi? Pazartesi. Saat kaçta gelmiş acaba, sordunuz mu?

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Cuma günü geldi bana.

LEVENT GÖK (Ankara) – Öyle mi?

BAŞKAN – Levent Bey, hemen sözünüzü kesmek istemiyorum ama şunu söyleyeyim: Cuma günü arkadaşlarımıza dağıtılmadan...

LEVENT GÖK (Ankara) – Bana gelen şey cumadan önce. Ben bir şeye gelmek istiyorum ama.

BAŞKAN – “Bakın, cumadan önce bu Komisyondan bir şey çıkarsa hesabını sizden sorarım.” dedim uzmanlara. Ama ne zaman ki -ben de onu yoldayken gördüm- Komisyon üyelerimize cuma saat birden sonra dağıtılmaya başlandı, televizyonlara evet, böyle rapor yayınları falan düştü. Bizim buradan bir şey çıkmaz, bakın. Ama 26 tane arkadaşımıza dağıtılıyor bunlar saat birden itibaren. O saatten sonra ben nasıl diyeyim, mesela Kerim Bey’e gitmişse “Kerim Bey, aman basına bir şey söyleme.” diye veya Mahmut Bey’e “Aman basına bir şey deme.” diyemem. O saatten sonra artık rapor aleni hâle gelmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, rapor aleni hâle gelmez Sayın Başkan. Raporumuzun aleni hâle gelmesi farklıdır. Şimdi, alt komisyonca hazırlanan raporun, bizim kanunumuzu okuyorum şimdi, yani sizin de bilginize sunuyorum, ne zaman aleni hâle geleceğini hepimizin öğrenmesinde yarar var: “Çalışmalar sonucunda alt komisyonca hazırlanan rapor İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun görüşüne ve oylamasına sunulur. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun onayına sunulmamış rapor kamuoyuyla paylaşılmamaktadır. Toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kabul edilen alt komisyon raporu resmiyet kazanır ve kamuoyuyla paylaşılır.”

Bir sitemdir bu yani, şundan dolayı: Biz de açığa düşmeyelim, yani bir basın mensubu bunu sorduğu zaman en azından...

Bir de ayrıca şu sıkıntı oluyor: Bu alt komisyon raporu, AKP’li üyelerin çoğunluğuyla hazırlanmış olan rapor sanki İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun bütününde tartışılmış ve oradaki CHP’li, BDP’li, MHP’li üyelerin de sanki görüşüymüş gibi yansıtılıyor.

BAŞKAN – Tabii, ben de rahatsızım ondan.

LEVENT GÖK (Ankara) – Böyle bir sıkıntı var, bunu giderelim lütfen.

BAŞKAN – Levent Bey, bakın, şöyle bir yöntem de izleyebiliriz: Diyelim ki...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben bunu bir sorun olarak ortaya koyuyorum, bunu düşünelim.

BAŞKAN – Bu sorun ama, bu sorun bizden kaynaklanan bir sorun değil. Bakın, bu alt komisyondan çıkmadı. Bu üst komisyon üyelerimize artık rapor... Şu gündem yapıldı, gündemin ekiyle birlikte size gönderildi, şu gündemin ekinde vardı bunlar, rapor arkadaşlarımızın eline geçti, saat üç, dört gibi, ben de yolda fark ettim, televizyonlara düşmeye başladı. Ama o saatten sonra artık, bunu veren bir vekil arkadaşımız, hangisinin verdiğini ben sorgulayamam. Bırakın buradaki gündemi niye sızdırdınız diye, biz burada kapalı oturumda “Aman ha, dışarıda bir şey söylemeyin.” dediklerimiz şu kapının önünde, 3 metre sonra aleni hâle geldi. Ben de bunlardan mustaribim, bakın sizin bu dediklerinizden. Ama artık gündem olarak geldikten sonra bence bu paylaşılmıştır demektir, gündem yani.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yok. Şimdi bizim kanunumuz açık, yani burada bugünden sonra resmiyet kazanır ve kamuoyuyla paylaşılır.

BAŞKAN – Resmiyet konusu öyle, ama “Medyaya niye düştü?” dersiniz, medyaya düşüşünü ben engelleyemem ki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Kamuoyuyla paylaşılmasın. Yani bunu bir ortak sorun olarak şey yapalım, çünkü başka anlamlar çıkıyor. Örneğin, şimdi, burada ben Cezaevleri Alt Komisyonunda değilim ama Malik Bey'in düşünceleri yansımamış bu rapora, yani muhalefetteki arkadaşımın düşünceleri yok. Sadece, AKP'li üye arkadaşlarımızın hazırladıkları görüşler var kamuoyuyla paylaşılan. Bu haksızlıktır, bize de haksızlıktır.

Yani, burada, bakın, dün öğleyin Apaydın'la ilgili tartışmalar yaşadık. Görüşler çok farklı, sizin görüşleriniz farklı, bizim görüşlerimiz çok farklı. Yani kamuoyunun bilgilendirme hakkı açısından çok ciddi bir eksiklik yaşanıyor. Çok ciddi eksiklik yaşanıyor. Bunu bir sorun olarak ortaya koyuyorum.

Şimdi, tabii arkadaşlarımız bir çalışma yürütmüşler ama özellikle her raporun bir ruhu var değerli arkadaşlar. Bu ruhun ben bu raporlara da yansıdığını görüyorum. Arkadaşlarımız gezdiler, emek sarf ettiler, kendilerine teşekkür ederim ama yine bizim insan hakları üyelerinin bu sorunlar karşısındaki görüşlerinin belli bir devlet teamülü içerisindeki cümlelerle sarf edilmemesi gerekir. Çok daha çarpıcı, çok daha sarsıcı ve kimi zaman da sorumluluğu da tespit eden raporların çıkması gerekir. Biz böyle yapıyoruz da yani İnsan Hakları Komisyonu rapor yapıyor da acaba dışarıdan, sanki Avrupa'dan fark edilmiyor mu zannediyorsunuz? Örneğin, biz görevimizi yapmadığımız için Uludere'de, Avrupa İlerleme Raporu'na -bu, önceki gün açıklanan raporda- girmiştir "Uludere konusunda bir adım atılmamıştır." diye.

Eğer biz Komisyon olarak görevimizi yapsaydık veya bu konuda...

BAŞKAN – "Uludere komisyonu kurulmuştur." diye girmiştir, bakın.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, hayır...

BAŞKAN – "Uludere komisyonu kurulmuştur." diye girmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda -ben notlarımı çıkardım- yani orada, Uludere'de daha herhangi bir sorumlunun tespit edilmemesi çok ciddi bir eksik olarak yer almıştır. Yani bunu alıp bakarsınız, yani bu söylediklerim belli konular.

Yine bizim burada çok çarpıcı tavsiyelerde, önerilerde bulunduğumuz İnsan Hakları Yasası, İnsan Hakları Kurumu Yasası... Burada ben o kadar söyledim, "Avrupa Birliği bunu çok dikkatli izliyor arkadaşlar, önerilerimizi dikkate alın." diye. Yine buradan çıkan İnsan Hakları Kurumu Tasarısı kanunlaştıktan sonra Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda "Avrupa Birliği müktesebatına uygun değildir." diye geçmiştir ne yazık ki. Şimdi işin başka boyutlarına bakın.

Dolayısıyla, bizim yapacağımız çalışmalar sadece çoğunluk görüşünü tatmin eden olmamalıdır. Yani hem ülkenin ortalamasını hem de dışarıdan bakıldığı zaman onlar durumu çok daha net görüyorlar yani belki biz iç dünyamızdaki insanları yanıtlayabiliyoruz ama Avrupalı da baktığı zaman yanılmıyor. Bunda notlarımızı veriyoruz. Örneğin Urfa Cezaeviyle ilgili raporda 13 kişinin yanarak öldüğü bir cezaevinin bir siyasi sorumlusu yok mudur? Kimdir bu sorumlu? Yani cezaevleri kime bağlıdır? Avrupa'da ya da dünyanın başka saygın ülkelerinde, demokrasisini iletmiş ülkelerinde, şeffaf ülkelerinden insan haklarına saygılı ülkelerde böyle bir yangın çıksa ve bu kadar kişi ölse oradaki Adalet Bakanı acaba ne yapar? Bunun için irdelenmiyor değerli arkadaşlarım.

Yani bu Adalet Bakanını istifaya çağırın bir metni koyamadık biz şeyde. Basit bir ölüm müdür bu 13 kişinin ölmesi? Ondan önce 5 tutuklunun nakledilirken bir araç içerisinde yanarak ölmesi, bunlar basit konular mıdır? Bütün bu insanların hepsi -suçları ne olursa olsun hükümlü de olabilir, tutuklu da olabilir- artık devletin güvencesinde olan kişilerdir ve onların güvencesini sağlamak, güvenliğini sağlamak da devletin asli görevidir. Böyle skıntıların çıktığı anda da başka demokratik ülkelerde -az önce konuşan kimi konuşmacılar, demokraside, insan haklarında Türkiye'nin geldiği noktaları belirtti ama- işte başka ülkelerde hangi standartlarda uygulanıyorsa onları da uygulamamız gerekir. Öbür türlü çok aldatmaca olur. Kusura bakmayın, Urfa Cezaevindeki yangının sorumlusu ve bunun siyasi bir gereğinin yapılması gereken konu eksik bırakılmıştır. Bunun adı konmalıdır. Adı da Adalet Bakanındır. Bu çok nettir. Çok nettir. Yani herhâlde bu cezaevlerini idare eden bir kişinin çıkıp bir şeyler söylemesi gerekir. Basitçe geçiştirilecek bir konu değildir.

Yine, değerli arkadaşlarım, Silivri Cezaeviyle ilgili -ben geçen ay cezaevini gezmedim ama oradaki hem milletvekillerimizle hem de bir kısım tutuklu kişilerle görüştüm- bir kere bahsedildi burada, tekrar etmek istemiyorum ama Tuncay Özkan'ın tecritte geçirdiği sürü yedi yüz yirmi gün civarındaki bir günü buldu. Daha yeni Mustafa Balbay'la belki konuldu ama yedi yüz yirmi gün...

Değerli arkadaşlarım, dünyanın neresinde yani televizyondaki konuşmalarından ya da yazdıkları makalelerden ötürü tutuklanıp da bu kadar tecrit olmuş kişiler vardır? Var mıdır böyle bir şey? Yani bunlar eline silah almış, onlarca kişiyi öldürmüş kişiler midir? Ne yapmışlardır bunlar da yani? Nedir? Yedi yüz on gün tecrit, kimseyle görüştürülmeden. Sayın Tuncay Özkan anlatırken

gözlerimiz doldu. Üst kattaki yere bir başkası yerleştirildiği zaman onun görmeden sesini duyduğu anı anlatırken hepimiz çok duygulandık. Dört yüz gün sonra, dört yüz on bir gün sonra bir insan sesine tanık olmanın getirdiği mutluluğu bize anlattı ki o da daha koşullardan kimseyi görmeden sadece üst katta yatan bir tutuklunun sesini duyarak. Bu, ciddi bir işkencedir, ciddi bir tecrittir ve yine küçücük bir saksıda yetiştirdiği bir çiçeğin o “Özgürlük” adını verdiği bir çiçeğin onda ne kadar mutluluk yarattığına tanık olduk.

Şimdi, dolayısıyla bizler bu tecrit uygulamasına da çok daha ciddi eğilmemiz gerekiyor tıpkı az önce arkadaşlarımızın verdikleri örnekler gibi.

Hilmi Nalbantoğlu; çok ciddi bir rahatsızlığı olan bir arkadaşımız. Yani sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmediğini bana da ifade etmiştir. Hatta bu arkadaşlarımızla ilgili bizim bir milletvekilimizin değerlendirmesini ben size söyleyeyim: “Bunlar, görüştüğümüz zaman beton ve nem kokuyorlardı.” diyorlar arkadaşlarımız. Aynı tespiti bizler de yaptık; sapsarı yüzler... Soner Yalçın’ı tanıyamadım zaten, o kadar kilosunu nasıl verdiğini, Tuncay Özkan’ın o kadar kilosunu nasıl verdiğini. Yani bu kilolar nasıl verilmiştir değerli arkadaşlarım orada? Verilen kilo 4 kilo, 5 kilo, 10 kilo değil, 30 kilolardan bahsediyoruz, 40 kilolardan bahsediyoruz. Bunlar çok ciddi insan hakları ihlalleridir. Bu insanlara, hiçbirinin kaçma şüphesi bulunmayan bu insanlara uygulanan bu tecrit ve tutukluluk, artık Avrupa Birliği İlerleme Raporu’nda da yine karşımıza çıkmaktadır.

Şimdi, yapılması gereken, cezaeviyle ilgili pek çok sorunlar var, çözümler var. Bunların yerine gelmesi elbette bir bakış açısıyla mümkündür. Bu bakış açısı insana saygı gösteren hükümlü de olsa tutuklu da olsa herkesin yaşama hakkı olduğuna inanan bir anlayıştır. “Suçludur, at içeri, tık içeri.” mantığıyla suçlunun her türlü olumsuz ortamda barındırılacağı anlayışı ne yazık ki artık çağdaş dünyanın benimsediği bir anlayış değildir. Artık her türlü suçlunun da hakkı olduğu uygar dünyanın kabul ettiği ölçülerdir. Türkiye bu ölçüler konusunda Avrupa Birliği normlarının çok gerisindedir. Bunlar da ne yazık ki Avrupa Birliği İlerleme Raporu’na yansımıştır. Biz, burada ne kadar desek de ne kadar demesek de bu bütün eksiklikler saptanmıştır. İnsanların çok dar koşullarda, kapasitelerinden çok fazla sayıda bir şekilde istif edilerek, Nazi Almanyası’ndaki Yahudilere uygulandığı gibi yatırılması çok ciddi bir insan hakkı ihlalleridir. Bu çarpıcı tespitler ne yazık ki raporlarda hak ettiği ölçüde vurgulanmamıştır ve elbette ki on yıldır bu ülkeyi yöneten bir iktidar vardır ve bunun da bir siyasi sorumlusu vardır. İşte insan hakları savunucuları da bu hak ihlallerinin siyasi sorumlularını da bir yandan da tespit etmek durumundadır.

Raporlarda hep geçiştirilmekte “yapılmakta”, “tavsiye edilmekte” gibi cümleler yapılmakta ama yapacak olan makam da bellidir. Değerli arkadaşlar, burada boşa konuşuyorsunuz, boşa kürek çekiyorsunuz. Bunu yapacak olanların iktidar olduğunu hepimiz biliyoruz. Bunların altının özenle çizilmesi gerekiyor ve bu raporlarda yer alan aksaklıklar ve bizim muhalefet şerhlerimiz de mutlaka değerlendirilecek bir şekilde takip edilmelidir eğer gerçekten işimizi yapacaksak. Elbette Malik Bey, rapor tanzim edilirken, Medis İdare Amirliğine seçildi ama onun görüşleri İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda bizim muhalefet gerekçemiz olarak da yansımıştır.

Bu bilgiler çerçevesinde, bizim, görünüşü kurtaran raporlara değil, gerçek ihtiyaçlara cevap veren raporlara ihtiyacımız olduğu ortadadır çünkü bunlar kimsenin gözünden kaçmamaktadır.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Oya Hanım...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Önce Malik Bey, yeni görevinizden dolayı sizi kutluyorum, Allah hayırlı işler yapmayı nasip etsin.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Çok teşekkürler.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şimdi, gene aynı mevzuya -biraz yüksek sesle gayriciddi tartıştık ama- ben bir şeyler söylemek istiyorum. Dediniz ki: “Mardin Cezaevinde 17 kız öğrenci kalıyor.” Bu öğrencilerin neden kaldığını bilmiyoruz. Suçlu da olabilirler, suçsuz da olabilirler. Bir yargılama safhasındadır. Şimdi uzun tutukluluğu eleştireceksek, ha, onu eleştirebiliriz, o ayrı bir konu. Bunu kastetmiyorum fakat ben size şimdi bir tane örnek vereyim. Bakın, 12 Eylül 2006’da Koşuyolu Parkı’nda bir bomba patladı. Bu bombayı patlatan çocuğun adı Burhan Güneş ve Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde bir öğrenciydi. Öğrenci suç işlemez diye bir kural yok ve nitekim Kandil’den gelen haberler veya okuduğumuz, basından takibimiz, yapılan bombalarda birçok kimya mühendisliği öğrencisinin ön ayak olduğu ve bu hazırlıklarda bulunduğunu biliyoruz.

Yine dün Dicle Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinde bir patlama yaşandı. Bunlar da öğrenciler tarafından yapılıyor.

Şimdi, suçun doktoru olmaz, avukatı olmaz, mühendisi olmaz, öğrencisi olmaz, yani okumamış olmaz diye bir kuralı yok. Her tür meslekten, her tür yaştan suç olabilir ama biz on sekiz yaş diye bir sınır çizmişiz, on sekiz yaşın altındaki herkesi çocuk kabul

ediyoruz ve on sekiz yaşın üstündeki insanların cezai ehliyetlerinin olduğunu kabul ediyoruz. Hukukçu değilim ama herhâlde hukukçular itiraz etmediğine göre bunlar doğru.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – “Terör örgütü yöneticisi.” Yönetici ama...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bilemeyiz Malik Bey. Şimdi ben dosyayı görmedim. Ben illa suçludurlar demiyorum, Bakın, ben suçludurlar demiyorum, suçsuzdurlar da demiyorum çünkü dosyayı görmedim ama bir PKK’ dan, bir KCK’ dan yargılanıyorsa -belki de suçsuzdur ama- masum göstermeye kimsenin hakkı yok.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Ben masum falan göstermiyorum.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ama şimdi böyle, 17 tane kız öğrenci, çok üzülüm... Ha, tamam, keşke o öğrenciler içeride olmasa. Hani bunları kullananları da lanetliyorum. O da ayrı bir konu ama hani bunlar suç işlemezler... Yani on sekiz yaşını geçtikten sonra, çok zeki de olabilir, yönetici de olabilirler, bilemeyiz, milletvekili olmalarını bile düşünüyorsak yani neticede öğrenci dernekleri var, öğrencileri yönetenler var, öğrenci liderleri var.

Peki, ben teşekkür ediyorum.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sayın Başkanım, ben bir şey için lütfederseniz...

BAŞKAN – Malik Ağabey, toparlayalım artık.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Biliyorum. Alınmış notlar var.

BAŞKAN – Yani şöyle bir cümleyle toparlayın da çünkü...

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Şimdi Oya Hanım bakın, Nilgün Özkara, üniversite öğrencisi bir kız -tutanakta yazmışız- “Biz burada tutuklu 12 üniversite öğrencisiyiz. Biz, Dicle Üniversitesi öğrencileri diğer arkadaşlarımızla aynı ana dilde konuşma konusunda katıldığımız basın açıklamaları nedeniyle tutuklandık. Dicle Üniversitesinden bir arkadaş polis tarafından öldürüldü. Öldürülen kişiyi anmak için katıldığımız anma toplantısında tutuklandık.” Yani sonuçta tabii ki ben de sizin gibi bakıyorum ama yani bu insanların beyanını da dikkate almamız gerekiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Anladım da ben bilemem.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Sonuçta tabii ki ben de sizin gibi bakıyorum ama bu insanın beyanını da dikkate almamız gerekiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Yani onun beyanına göre karar veremeyiz, mahkeme karar verecek.

MALİK ECDER ÖZDEMİR (Sivas) – Bir toplantıya katılmış olmak yasa dışı terör örgütü yöneticiliğiyle bağdaşabilir mi?

Onun gibi bir şey.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bu onun beyanı, ben bir şey diyemem.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Mahmut Bey’e söz vereceğim, ondan sonra Murat Bey toparlayacak ve ondan sonra oylamaya geçeceğiz arkadaşlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, aşağı yukarı iktidarıyla, muhalefetiyle herkesin ortak üzerinde kaldığı nokta, bu cezaevindeki tecrit odası ve normal oda üzerine yoğun bir şikâyet var.

Şimdi, bir sefer, değerli arkadaşlar, benim şöyle bir önerim var: Cezaevlerindeki planlamalar, mimari durumu, bunlar belli. Bunlar benim aklıma şunu getiriyor ve tutukluların da şikâyetlerinden çıkarmış olduğum bir sonuç. Cezaevi aslında normal hücre tipinde yapıldığı hâlde bu koğuş olarak gösterilmiş ve bahsettiğiniz Tuncay Özkan örneği, diğer örnekler bundan kaynaklanan bir sorun olsa gerek çünkü bunlarla ilgili olarak herhangi bir disiplin cezası olmadığı için bunların hücre tipi odalarda tutulması hukuken imkânsız ve suç teşkil ediyor ve böyle bir karar da yok bunlarda.

Şimdi olmayınca, gerçekten benim Komisyondan istirhamım şu: Ya, arkadaşlar, biz çok kutsal bir görev yapıyoruz. Bunların resmî imar durumuyla, yapılaşta planlama durumuyla, fiilî durumun örtüşüp örtüşmediğini, alt komisyon tarafından, yanına teknik, uzman bilirkişileri alarak bunun mahallinde tespitini talep ediyorum.

Sayın Başkanın da gerçi bu konuda düşüncelerini öğrenmek isterim. Yani bu sorunu bir aşalım. Yani kişiler disiplin hapsi olmadığı hâlde, o ceza olmadığı hâlde fiilî durumla planlamaya uygun yapılmış mı, yapılmamış mı? Bir.

İki: Bu cezaevlerinin tamamı aslında ruhsata uygun yapılmış olması lazım. Bunlar ruhsata uygun yapıp Bakanlık tarafından teslim alınmadan mı tutuklu ve hükümlüler yerleştirilmiş, yoksa gerçekten sözleşmeye uygun bir vaziyette, müteahhitler tarafından taahhüdüne uygun bir vaziyette teslim edilip ondan sonra mı yerleştirilmiştir? Bunu da bir hak ihlali açısından... Çünkü suları, rüzgâr

geliyor, camlarda bayağı bu anlamda sıkıntılar var. Bununla ilgili de alt komisyon tarafından eğer heyet yetki verirse bilirkişiler vasıtasıyla...

BAŞKAN – Mahmut Bey, bundan sonraki yapılacak incelemelerde bunlara da bakmalarında fayda var.

MAHMAT TANAL (İstanbul) – Üçüncüsü: Su, büyük bir şikâyet konusu. Şimdi, cezaevinde yatanlar, tutuklu ve sanıklar yani burada yaşam bedava mıdır? Bilemiyorum, Değerli Başkan, tabii o konuda görüşlerini açıklayacak. Bildiğimiz kadarıyla burada Ceza ve Tevkif İşleri Genel Müdürlüğünün günlük bir 4 TL -yanılmıyorsam- bir yemek parası var. Bunlar da elektrik ve su parasıyla tahsil ediliyor diye biliyorum. Eğer yanlış bir şey söylersem lütfen beni düzeltiniz.

BAŞKAN – Elektrik parası şöyle: Genel giderler için, aydınlatmak için almıyorlar ama ekstradan diyelim ki ben buraya bir ısıtıcı getiriyorum dersin o ısıtıcıyla alakalı bir şey talep ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki. Yanlış diyorsam beni lütfen düzeltiniz.

Şimdi, bu böyle olunca yani su bir yaşam hakkıdır. Yaşam hakkında tasarruf... Hakikaten tüm üyeler bu konuda hem fikirdirler. Bu anlamda çok güzel bir öneri geldi bir arkadaşımızdan. Mesela bir insanın günlük yaşam ihtiyacı ne kadar suya tekabül ediyor, gerek kullanım gerek temizlik, vesaire, medeni bir ihtiyaç açısından? Bununla ilgili şu yapılabilir: Bazı belediyelerde kartlı su sayacı sistemi var, kartla belli istihkakınız var, yatırdığınız para kadar suyu alıyorsunuz, o bitince alamıyorsunuz. Bunu da o zaman her oradaki tutuklunun veya hükümlünün günlük medeni uygar ihtiyacını temin edebilecek su ihtiyacı neyse... Hani korktukları, su israf ediliyor, musluklar açık bırakıp tüketiliyor ya...

BAŞKAN – Öyle bir iddia var, evet hakikaten, yani böyle bir savunma var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani böyle bir iddia da deniliyor. Bence bunu da raporlara gayet rahat veya tespit anlamında Sayın Başkan ne der, bu da bir öneri anlamında getirilebilir mi? Bence getirilebilir.

Bir başka sorun: Cezaevinde tutuklu olup veya sanık olup mahkûm olup gerçekten yoksul olan insanlar da var. Peki, bunlarla ilgili bahsettiğimiz o işe bedeli günlük 4 TL, altı ayda bir Adalet Bakanlığı ya bunların vasilerine veya ailesine gönderiyor, “Kardeşim, bu parayı lütfen ödeyiniz.” Eğer ödemezse dosyalarına... Bunlar zaman aşımına da uğramıyor, kamu alacağı ve dosyasında öyle kalıyor. Bu kişi aynı zamanda sağlık yardımı açısından da tedavi açısından da sıkıntılar yaşıyor. Bunu ne yapmak lazım? Çözüm yolu, kişi tutuklu veya hükümlü ise o da yeşil kart alabilmeli. Yani aynı zamanda bu işe bedelinin parasını ödeyemiyorsa ve tedavi imkânını bulamıyorsa, nasıl dışarıda insanlar yeşil kart alıyorsa bu imkânlar da sağlanabilmeli. Bununla ilgili de bence alt komisyonun veya Komisyonumuzun bu anlamda bir çalışma yapması gerekir.

Benim bu aşamada söyleyeceklerim bu kadar.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başka da... Hah, özür dilerim, son bir şey.

BAŞKAN – Tam bitti demiştin Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son bir şey. Özür dilerim.

Eskiden cezaevlerinde Yılmaz Güney filmlerinde cezaevinde avluda bir ağaç olurdu. Yani içerideki tutuklu...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Şimdi avlu yok ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Avlu var aslında Sayın İhsan Bey. Mesela o dinlenme alanlarında, volta atma yerlerinde, boş alanlarda oraya ağaç ekilebilir mi, dikilebilir mi? Yapılabilir. Hiç olmazsa eğer onu da fazla görüyor isek... Ya arkadaşlar, giden arkadaşlar, hepiniz, o idari binalarda yapay çiçek görüyorsunuz. Yani biz gerçekten dört iklimi yaşayan bir ülkeyiz. Yani o yapay çiçeklerin yerine... Yani bunu ben tutukluların, tamam, odaları, vesairesi... Şu deniyor: “Efendim, odalarda kenevir yetiştiriliyor, esrar, eroin yetiştiriliyor, şu oluyor, bu oluyor...” Ben, bakın odaları geçiyorum. İdari binada, geçtiğimiz o idari binalarda o yapay çiçeklerin yerine acaba doğal çiçekler, o saksılar konulsa, yani o tutuklular veya hükümlüler gidiş gelişlerinde o çiçeği, o doğal bitkiyi... Bir yaşamla bağıını kesmesek acaba daha doğru, daha insani bir şey olmaz mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Mahmut Bey, sağ olun.

Murat Bey, şöyle bir toparlayarak hemen sonlandıralım inşallah.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ben de teşekkür ediyorum.

Gerçekten arkadaşların birçokları katkı verdiler ve önerdiklerinde mutlaka biz bunları inceleme yapıp gördüklerimizi de bundan sonraki raporlarımıza eklememiz lazım. Zaten bizim buradaki varlık sebebimiz de bu veyahut da oraya gidişimizin nedeni de

oradaki insanlarımızın insanca yaşabilecek şartlarının oluşmasına zemin hazırlamak, önleyici tedbirler almak. Bizim bu açıdan elimizden ne geliyorsa gereğini yapmak lazım ancak bazı konularda da bilgi vermek lazım, ortak alanlarda kamera kayıtları. Bazı bölgelerde olması gerektiği yönünde bilgi veriliyor ama bazı siyasi olarak da işte Tuncay Özkan'ın kendisinin ortak alanda da kamera olmasını istemediği, kendisi ifade ediyor. Ama diğer tarafta da ortak alanlarda kamera olmadığı zaman da güvenlik açısından sıkıntı olacağı...

BAŞKAN – Talep geldi çok yerden...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Talep var. Bu talepler doğrultusunda da hukuki düzenlemelerin yapıp ona göre ortak alanlarda kamera olmasının sakıncalı olmayacağı yönünde biz beyan ettik ama askerî cezaevlerindeki koşu varana kadar kamera sistemini, doğrusu biz bile kendimiz orada suçlu hissettik...

BAŞKAN – Yattıkları yerde yani, değil mi?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – ...ve hemen raporumuza yazdık. Askerî cezaevinde Gaziantep'te koşu, yatakheden kamera kaldırıldı. Yani doğru bilgilendirilmesi lazım. Ortak alanda var ama diğer koşullarda olmaması gerekir. Askerî cezaevlerinde de bu raporlarımızın sonucunda da bunlar kaldırıldı. Yani raporlarımız netice alıyor. Raporlarımız hem askeriye de netice alıyor hem Adalet Bakanlığında veya gerekli yerlerde, Savunmada, her neredeyse karşılığını buluyor. Bu önemli bence. Yani bunun bilinmesi lazım.

Diğer tarafta da Silivri'yle ilgili, evet, orada tutuklu ünlüler var, söylüyor ama şimdi onların söylediklerinin hepsini isim vererek buraya yazıp onların raporu olarak biz buraya geçiremeyiz ki. Raporu biz, gördüklerimizi, bildiklerimizi ve gerçek anlamda gelecekte cezaevinde yatacak olanların da veya cezaevinde olanların haklarını korumak olarak bizim algılamamız lazım.

Bir diğer tarafta, şimdi burada arkadaşlar -birçokları yaptı, doğrudur- Anayasa Mahkemesinin 118'inci maddesine takılıyor. Eğer bu madde olmasa isteyen istediği şekilde konuşabilir. Yani bir yerde de suç da işlemek lazım. Ama söylenmesi gerekiyorsa, fikrimizi beyan etmemiz gerekiyorsa elbette beyan edilir, edilmesi de gerekir. Burada biz tutukluluk sürelerinin uzun olduğunu defalarca söyledik ve belki de biz bu raporlarımızda devamlı gündeme getirdiğimiz için tutukluluk süreleri azalmıştır. Bunun da katkısı, payı vardır veyahut da şu andaki alınan önleyici tedbirlerdir, hâkimler ve savcıların fazla alınması.

Ama şu da yapılmamalıdır: Yani biz sanki burada savcı konumundayız, muhalefetteki arkadaşlar da avukatlık ve hâkim konusuna da düşmemeliyiz. Doğrusu, savcı değilim ben burada. Kimseyi de zorla veya aleyhte konuşacak veya devlete önüne koyacak bir tedbirler almanın bir mantığı da olduğunu da düşünmüyorum kendi açımdan da. Komisyonun da böyle düşündüğünü zannetmiyorum ama birilerinin de birileri hakkında yani avukatlık yapıp dosyayı bilmeden veyahut da onların kendini hâkim yerine koyup da yargılamanın da bir mantığının olduğunu doğru olacağını kanaatimde değilim.

Diğer taraftan, koşulların yoğunluğu... Evet, arkadaşlar, koşulların yoğunluğu gerçekten sıkıntılı ama bunlar birçok yerlerde de değil. Silivri'de de mesela kapasite azlığı var. 11 bin kişinin kalacağı yerde, Silivri'de 8 binin üzerinde insan kalıyor ama doğuda, Mardin'de de kapasitesinin 3 katı üzerinde insan kalıyor. Niye burada kalıyor? İşte "Başka yerlere nakledelim." denildiğinde, o bölgedeki insanlar kendi yakınlarının başka bölgeye gitmesini arzu etmiyor. Cezaevi yapılması istenildiği takdirde, o bölgenin siyaseti de "Biz kendi ilimize cezaevi yaptırmayız." Haklı olarak, yani "İş, aş yeri olacağı yerde niye cezaevi yaptırılm." mantığı ortaya çıkıyor. Birisi yakınının yanında kalmasını istiyor, birisi cezaevi fazlasının olmasını istemiyor haklı olarak. Siz ne yapacaksınız? "Yoğunluk var." Yoğunluk... Biz oradayken, Urfa Cezaevindeki Başsavcının odasında -arkadaşlar burada şahitler- dışarıda 4 kişi, "Benim çocuğumu ne olur tek getirin, affederseniz, koşu tuvaletin kapısının önünde, yerde yatsın." Aynen ifade bu.

BAŞKAN – Hatta "Ölürse de burada ölsün." dedi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ölürse burada ...

Şimdi, ben, doğrusu, bizim toplumda kültür seviyesini yükseltmemiz, ekonomi seviyesinin yükselmesi ve paralel olarak da gidiyor. Ha, bunların hiç kimse orada insanca yaşayamayacak şartlarda insanların kalmasına kimsenin gönlü razı değil. Bunun böyle bilinmesi lazım. Hukukun üstünlüğü olmalı, kanunlara da uymalıyız. Yani yanlış kanunlar varsa da değiştirmeliyiz. Biz Meclisiz, yasama yapıyoruz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum. Biz burada kafamızın arkasında herhangi bir şey olmadan tamamen objektif olarak, olması gereken raporu hazırladık. Bazı belki raporların eksiklikleri varsa diğer raporlarda yazıldığı için, olduğu için bunlar belki tekrar gündeme getirilmemiştir, tekrar tekrar olmasın diye. Ama şunu bilin ki biz, insan haklarına en sonuna kadar saygılıyız ve onun uygulaması yönündeyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, böylece müzakereleri salimen bitirmiş oluyoruz.

Bugünkü müzakereler gerçekten faydalı oldu ve bir saygı çerçevesinde de yürüdü. Dolayısıyla, ben tüm Komisyon üyelerimize teşekkür ediyorum. Demek ki bu şekilde de toplantılar yapılabiliyormuş, yapabiliyormuşuz.

Dolayısıyla, şimdi değerli arkadaşlar, raporların tek tek oylamasına geçeceğim. Öncelikle Mardin E Tipi ve Kızıltepe K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları Hakkındaki İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

İkincisi: Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkındaki İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aslında bu iki rapor çok detaylıydı gerçekten ama neyse oy kullanmadınız.

Silivri L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkındaki İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, gündemde yapacak başka işlem kalmadığından toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.00